

Ryhmätoiminta edistämässä maahanmuuttajaäitien ja –lasten osallisuutta suomalaiseen yhteis- kuntaan

Riikka Markkula
Opinnäytetyö syksy 2011
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Järvenpää
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (amk)+
Lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Markkula, Riikka. Ryhmätoiminta edistämässä maahanmuuttajaäitien ja –lasten osallisuutta suomalaiseen yhteiskuntaan. Järvenpää, syksy 2011, 53 s., 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma. Lastentarhanopettajan virkakelpoisuus, sosionomi (AMK).

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli perustaa uusi ryhmä maahanmuuttajaäideille ja –lapsille, joka tukisi heidän osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Opinnäytetyö toteutettiin osana raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa Osaksi Yhteisöä- hanketta, joka tekee työtä maahanmuuttajien hyväksi Järvenpäässä, Tuusulassa ja Keravalla. Hanketta koordinoi Setlementti Louhela ry. Hankkeen tavoitteena oli perustaa uusia pienryhmiä maahanmuuttajille ja sen avulla haluttiin saada muun muassa maahanmuuttajanaishille uusi verkostoja. Hanke perustuu Paulo Freiren ajatuksiin, jotka näkyivät myös suunnittelemassani ryhmätoiminnassa. Ryhmä järjestettiin Järvenpäässä perhekeskus Maahisen tiloissa.

Saimme ryhmätoimintaan alussa mukaan neljä äitiä ja viisi lasta. Ensimmäisen kerran jälkeen mukaan tuli vielä kaksi äitiä lapsineen. Ryhmän kokoonpano vaihteli paljon eri kertojen välillä. Yhteensä kerho kokoontui seitsemän kertaa. Kerho koostui toiminnallisista hetkistä sekä avoimesta keskustelusta. Keskustelun kielenä oli suomi. Aiheena keskusteluissa oli muun muassa lasten kasvataminen, kaksikielisyys sekä naisten työllisyys. Ryhmähenki oli hyvä, vaikka sitä hankaloitti jonkin verran äitien myöhästely sekä ryhmän vaihteleva kokoonpano. Palautetta keräsin äideiltä suullisesti jokaiselle kerhokerralla ja otin vastaan heidän toiveitaan. Pidin toiminnan aikana myös päiväkirjaa muistini tueksi.

Prosessin jälkeen totesin, että verkostoituminen on erittäin tärkeää, jos halutaan saada yhteys mahdollisimman moneen maahanmuuttajaan. Tiedotteen tekemiseen kannattaa myös varata aikaa, jotta se olisi mahdollisimman selkeä. Esitteeseen kannattaa lisätä myös kuvia. Maahanmuuttajille itselleen kerhotoiminta kasvatti sosiaalista verkostoa, mutta he olisivat toivoneet vielä enemmän osaanottajia ja sitoutumista ryhmän toimintaan. Toiminta rohkaisi myös joitain äitejä hakemaan työ- tai opiskelupaikkaa sekä osallistumaan muun muassa muuhun Setlementti Louhela ry:n tarjoamaan toimintaan.

Saamani palautteen perusteella ryhmätoiminta on hyvä keino saada maahanmuuttajanaiset ja –lapset osalliseksi suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Suurin osa äideistä toivoi, että ryhmätoimintaa jatkettaisiin.

Asiasanat: Maahanmuuttajat, ryhmätoiminta ja osallisuus.

ABSTRACT

Markkula, Riikka.

Group activity promoting participation of immigrant mothers and children in the Finnish society. 53 pages., 2 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Autumn 2011. Diaconia university of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this thesis was to create a new group activity for immigrant mothers and children in Järvenpää. The main goal was to promote their participation in the Finnish society. This project was part of the bigger project called Osaksi yhteisöä (Into a community), which is carried out in the areas of Järvenpää, Kerava and Tuusula. One of the project's aims was to create new small groups for immigrant people. The project is based on the ideas of Paulo Freire. A group that was started met in the family center Maahinen in Järvenpää.

First we got four mothers and their five children to come to the group. After the first time we met two other mothers with their children joining us. Group composition varied a lot. Altogether we met seven times. The activities were variable including painting, baking, reading and playing. We also discussed very much for example how to raise your children and how to get a job in Finland. Group spirit was good although it was very hard to maintain because some mothers were not committed to the group. I got feedback from the mothers every time we met and I also kept a diary in support to my memory.

After the process I realized how important networking was. It helps you find as many people as possible. It was also important to advertise well and clearly. For immigrant mothers and children the group was a good way to get new friendships. They hoped that in the future the group would be bigger. The discussion we had encouraged some mothers to get a job or a place to study.

According to the feedback group activity is a good way to promote participation in the Finnish society. Most of the mothers wished that the group could continue.

Keywords: Immigrants, group activity and participation.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OSAKSI YHTEISÖÄ -HANKKEEN KUVAUS	6
2.1 Lähtökohdat ja tavoitteet	6
2.2 Toimintaympäristö	7
2.3 Yhteistyökumppanit	9
3 PAULO FREIREN SORRETTUJEN PEDAGOGIIKKA	11
4 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN SUOMEEN	13
4.1 Kotouttaminen	13
4.2 Naisten asema ja kotoutuminen	15
4.3 Lasten kotoutuminen	17
5 RYHMÄN TOIMINTA	19
5.1 Ryhmä	19
5.2 Ryhmän kehitysvaiheet	20
5.3 Ohjaajan rooli	22
6 ALLE 3-VUOTIAIDEN AVOIN VARHAISKASVATUS	24
6.1 Avoin varhaiskasvatus	24
6.2 Alle 3-vuotiaan lapsen toiminta	25
6.3 Monikulttuurisia erityispiirteitä	27
7 PROSESSIN KUVAUS	29
7.1 Idea kerhotoiminnasta	29
7.2 Verkostoituminen	30
7.3 Kerhotoiminnan suunnittelu	31
7.4 Kerhon kokoontuminen	34
7.5 Prosessin arviointi ja johtopäätökset	37
7.5.1 Ryhmäläisten arviointi	37
7.5.2 Hankkeen toimihenkilöiden antama arviointi	38
7.5.3 Ohjaajan arviointi ja johtopäätökset	38
8 POHDINTA	44
LÄHTEET	46
LIITTEET	52
LIITE 1 Ensimmäinen esite kerhotoiminnasta	
LIITE 2 Toinen esite kerhotoiminnasta	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyönäni suunnittelin ja toteutin ryhmätoimintaa maahanmuuttajaäideille ja -lapsille. Toiminta oli osa Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa Osaksi yhteisöä -hanketta, jossa olen ollut mukana syksystä 2010 lähtien. Suoritin tuolloin opintoihin kuuluvaa monikulttuurisuusjakson työharjoittelua, jossa pääsin tutustumaan hankkeen toimintaympäristöön sekä hankesuunnitelmaan. Hankkeen hallinnoija Setlementti Louhela ry verkostoineen tuli minulle tutuksi työharjoitteluni aikana. Toimintaa hankkeessa järjestetään Järvenpäässä, Tuusulassa ja Keravalla. Minä olin mukana Järvenpään toiminnassa, jossa sijaitsee monikulttuurisentyön keskus Rinki. Rinki on paikka, jossa suurin osa hankkeen toiminnasta tapahtuu. Työharjoitteluni sai minut innostumaan maahanmuuttajatyöstä ja sain ajatuksia ryhmätoiminnan suunnittelua varten.

Ryhmätoiminnan avulla halusin edistää maahanmuuttajaäitien ja -lasten osallisuutta suomalaiseen yhteiskuntaan. Tähän pyrin kasvattamalla heidän sosiaalisia verkostojaan sekä suomen kielen osaamistaan, joiden on todettu olevan tärkeitä maahanmuuttajien sopeutumisen kannalta. (Reuter & Jaakkola 2005, 38.) Tiesin maahanmuuttotyön haasteista, joten arvasin esimerkiksi ryhmän kokoamisen olevan hankalaa. Syksyn 2010 aikana seurasin paljon mediassa käytävää keskustelua maahanmuuttajista. Huomasin aiheen olevan hyvin ajankohtainen, joten tiesin tekeväni arvokasta työtä maahanmuuttajien aseman edistämiseksi.

Osaksi yhteisöä -hanke perustuu Paulo Freiren ajatuksiin, joten lähtökohtana opinnäytetyölleni on Freiren ajatukset. Olen käyttänyt työssäni myös kirjallisuutta kotoutumisesta, koska se on pohjana sille, että maahanmuuttaja voi tulla osalliseksi yhteiskunnan toiminnasta. Lasten asemaa käsittelemisen kotoutumisen sekä avoimen varhaiskasvatuksen kannalta. Lisäksi tuon esille ryhmätoiminnan ja -prosessin teoreettisia näkökantoja, koska ryhmän suunnittelu ja toteutus ovat olleet olennainen osa tätä opinnäytetyötä.

2 OSAKSI YHTEISÖÄ -HANKKEEN KUVAUS

2.1 Lähtökohdat ja tavoitteet

Osaksi yhteisöä -hankkeen (2010-2013) toiminta keskittyy Keravan, Tuusulan ja Järvenpään alueille ja sitä hallinnoi Setlementti Louhela ry. Vuoden 2006 tilaston mukaan hankkeen toiminta-alueella asui 2166 maahanmuuttajaa. Maahanmuuttajien määrä kohdealueilla kasvaa koko ajan vastaanottokeskuksien painostuksen vuoksi. Tähän mennessä hankkeen kohdealueista ainoastaan Kerava on aktiivisesti vastaanottanut pakolaisia. Pohja hankkeelle on saatu haastattelujen avulla. Haastateltavina oli kymmenen maahanmuuttajanaista, yksi maahanmuuttajamies, neljä maahanmuuttajakerhon ohjaajaa, yksi vertaistukiohjaaja sekä yksi Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelija. Tämän lisäksi hankkeen työryhmä tutustui maahanmuuttajia koskeviin tutkimuksiin. Näiden tietojen perusteella työryhmä totesi hankkeen olevan tarpeellinen. (Setlementti Louhela ry 2010,3.)

Pohjamateriaalia kerätessä todettiin, että erityisen huonossa asemassa ovat maahanmuuttajanaiset sekä avioliiton kautta maahan muuttaneet. He olivat usein vailla kontakteja suomalaisen yhteiskuntaan. Jotkut heistä eivät kuuluneet lainkaan kotouttamislain piiriin. Naisilla tämä saattoi johtua siitä, että he eivät olleet ilmoittautuneet työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaiksi vaan olivat kotona pienten lasten kanssa. Monesti naiset olivat tietämättömiä omista oikeuksistaan. Avioliiton kautta Suomeen tulleilla ongelmia syntyi silloin, kun puoliso otti avioeron tai kuoli. Jollain pariskunnilla kommunikointi oli saattanut tapahtua lähinnä maahanmuuttajan omalla äidinkielellä eikä maahanmuuttaja ollut oppinut suomen kieltä laisinkaan. Tämän vuoksi puolison lähdön jälkeen maahanmuuttaja jäi täysin tyhjän päälle. (Setlementti Louhela ry 2010, 3-4.)

Hanke perustuu Paulo Freiren sorrettujen pedagogiaan ja hankkeen tavoitteena on auttaa maahanmuuttajia löytämään oma paikkansa suomalaisessa yhteiskunnassa ja samalla tukea heitä oman kulttuurin säilyttämisessä. Päämääränä on ehkäistä maahanmuuttajien syrjäytymistä. Hanke haluaa erityisesti tukea maahanmuuttajanaisia selviytymään arjen asioiden hoitamisesta sekä löytä-

mään uudenlaisia verkostoja. Miehillä halutaan antaa uusia näkökulmia miehen malliin ja auttaa heitä sopeuttamaan naisen muuttuvaa roolia heidän omaan kulttuuriinsa. Hankkeen tavoitteena on saada miehet ymmärtämään että naisen osallistuminen yhteiskunnan toimintaan on koko perheen kannalta hyvä asia eikä uhkaa miehen asemaa. Naisille pyritään antamaan tietoa ja taitoa, jotta he pystyisivät hoitamaan itseään koskevia asioita ja huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan. (Setlementti Louhela ry 2010,8.)

Tavoitteisiin on tarkoitus päästä perustamalla vertaistukiryhmiä sekä naisille että miehille, jotta heidän osallisuuttaan yhteiskunnan toimintaan saataisiin lisättyä. Samalla hanke haluaa maahanmuuttajien löytävän uusia tukiverkostoja sekä toisista maahanmuuttajista että kantasuomalaisista. Ryhmissä on tarkoitus keskustella naisena ja miehenä olemisesta, arkielämän asioista, suomen kulttuurista ja toimintatavoista. Toimintaa ohjaavat vertaistukiohjaajat sekä vapaaehtoistyöntekijät. Vertaistukiryhmien lisäksi perustetaan suomen kielen kerhoja, joissa harjoitellaan lähinnä puhekieltä. Maahanmuuttajia pyritään myös aktivoimaan vapaaehtoistyöntekijöiksi. Tiedotusta ja neuvontaa kehitetään erilaisten tiedotuspisteiden avulla. Tiedotuspisteissä materiaalia tulisi olla saatavilla useilla eri kielillä. (Setlementti Louhela ry 2010, 8-9.)

Äiti-lapsikerho maahanmuuttajille on syntynyt osana Osaksi yhteisöä -hanketta. Sen tavoitteet mukailevat hankkeen tavoitteita. Toimintaa ei ole järjestetty hankkeen aikana aikaisemmin, joten se on täysin uusi työmuoto. Äiti-lapsiryhmätoiminnan avulla olisi tarkoitus saada maahanmuuttajanaiset ja lapset osaksi suomalaista yhteiskuntaa, sillä helposti käy niin, että nainen jää lapsen kanssa kotiin ilman tukiverkostoa, jolloin sopeutuminen uuteen maahan vaikeutuu. (Mikkonen 2005, 65.) Ryhmätoiminnan kautta naiset ja lapset voivat saada vertaistukea ja uusia verkostoja.

2.2 Toimintaympäristö

Äiti-lapsitoiminta toteutettiin Järvenpäässä. Maahanmuuttajien määrä Järvenpäässä on koko ajan lisääntynyt. Vuonna 2005 Järvenpäässä asui väestörekisterin mukaan 540 ulkomaan kansalaista, joista suurin osa on tullut Suomeen

Venäjältä, Somaliasta, Virosta ja Vietnamista. (Järvenpään maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2007,14). Vuonna 2011 on Järvenpäässä tilastoitu 1202 henkilöä, joilla on jokin muu äidinkieli kuin suomi (Loima 2011). Järvenpää on 1990 alussa ilmoittanut vastaanottavansa vuosittain noin kaksikymmentä pakolaista. Vuoden 1996 jälkeen Järvenpää ei kuitenkaan ole vastaanottanut muuta kuin omaehtoisesti ja perheenyhdistämisen kautta tulleita maahanmuuttajia. Järvenpää on laatinut kotouttamisohjelman, jonka tavoitteena on tukea maahanmuuttajia asumisessa, suomen kielen oppimisessa, koulutuspaikan löytämisessä ja pääsemisessä osaksi yhteiskuntaa esimerkiksi harrastustoiminnan avulla. On tärkeää antaa maahanmuuttajille riittävä tieto-taitopohja, jotta he pärjäisivät uudessa ympäristössä. (Järvenpään maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2007, 14-17.)

Suurin osa hankkeen toiminnasta tapahtuu Järvenpäässä Setlementti Louhelan tiloissa. Setlementti Louhela hallinnoi hankkeen toteutumista. Hankkeessa työskentelee projektipäällikkö (70 % työajasta), projektityöntekijä sekä vertaistukiohjaaja. Lisäksi hankkeen toiminnan toteuttamiseen on osallistunut opiskelijoita ja työharjoittelijoita. Päätoimipiste on Järvenpään keskustassa sijaitseva monikulttuurisentyön keskus Rinki. Samoissa tiloissa toimii myös vapaaehtoistyön keskus Rinkula.

Setlementti Louhela on palvelutarjoaja, joka kuuluu Suomen setlementtiliittoon (Setlementti Louhela i.a). Suomen setlementtiliitto on perustettu vuonna 1918. Järjestönä Suomen setlementtiliitto tarjoaa sivistys- ja sosiaalityötä kaikenikäisille kansalaisille. Setlementtiliitolla on 34 paikallista setlementtiä, kahdeksan alueellista nuorisojärjestöä, yksi kannatusyhdistys sekä yksi säätiö eri puolilla Suomea. Setlementtiliiton toiminta perustuu setlementtiliikkeeseen, joka on lähtöisin Englannista. Setlementtiliiton tekemä työ ei tavoittele voittoa. (Setlementti i.a.) Perustehtävänä Suomen setlementtiliitolla on hyvän elämän edistäminen, ihmisoikeuksien puolesta puhuminen sekä ihmisten ja yhteisöjen osallisuuden lisääminen. Setlementtiliitto haluaa olla yhteiskunnallisesti aktiivinen toimija ja kantaa sosiaalista vastuuta. Liikkeen toimijat ovat mukana erilaisissa työryhmissä ja osallistuvat toimintaan, jonka kautta on mahdollista vaikuttaa. (Setlementtiliiton strategia 2015, i.a.)

Setlementti Louhela tuottaa palveluja, jotka luovat ihmisille yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vahvistavat yhteisöjä. Yhteisöissä pyritään toisten ihmisten aitoon kohtaamiseen ja arjen asioiden yhdessä jakamiseen. Palvelussa pyritään kii-reettömyyteen ja luontevaan vuorovaikutukseen. Setlementti Louhelan arvoja ovat yksilön oikeuksien kunnioittaminen, erilaisuuden hyväksyminen riippumatta esimerkiksi ihonväristä tai sukupuolesta, paikallisuus, kristillinen lähimmäisen rakkaus sekä heikommassa asemassa olevan oikeuksien puolustaminen. Set-lementti Louhela tarjoaa erilaisia palveluita, kuten päivähoitoa, harrastetoimin-taa nuorille, vapaaehtoistyötä, erityislasten kerhotoimintaa, rikosten ja riitojen sovittelua, kotipalvelua sekä juhla- ja pitopalvelua. (Setlementti Louhela i.a.)

Osaksi yhteisöä -hankkeen toiminta on keskittynyt Setlementti Louhelan moni-kulttuurisentyönkeskukseen Rinkiin. Rinki tekee työtä maahanmuuttajien olojen parantamiseksi. Rinki järjestää maahanmuuttajille erilaisia tapahtumia ja neu-voo ja ohjaa heitä esimerkiksi virallisissa paperiasioissa. Maahanmuuttajat voi-vat saada apua myös työ- tai opiskelupaikan hakuun tai saattajan mukaansa esimerkiksi lääkäreissulle. Ringin toiminnan tarkoituksena on myös saada kan-tasuomalaiset ja maahanmuuttajat kanssakäymisiin toistensa kanssa. Samois-sa tiloissa Ringin kanssa toimii vapaaehtoistyön keskus Rinkula. Rinkulalla on olohuone, jossa ihmiset voivat kokoontua päivittäin kello 10-14. Olohuoneeseen myös maahanmuuttajat ovat tervetulleita juomaan kahvia ja keskustelemaan.

2.3 Yhteistyökumppanit

Maahanmuuttajien äiti-lapsitoimintaa varten tehtiin yhteistyötä Järvenpään kau-pungin kanssa. Tilat saatiin Järvenpäässä sijaitsevalta perhekeskus Maahiselta. Perhekeskus Maahinen tekee lapsi- ja perhetyötä erilaisten kerhojen, tapahtu-mien ja neuvolatoiminnan avulla. Lisäksi Maahinen järjestää avointa leikkipuis-totoimintaa Järvenpään keskustassa sijaitsevassa Juhani Ahon leikkipuistossa. Maahisessa on myös mahdollista tavata erityistyöntekijöitä, kuten erityislasten-tarhanopettajaa, perhetyöntekijää tai terapeuttia ja saada heiltä neuvoja lapsen kasvun tueksi. Maahisessa on hyvät tilat sekä sisällä että ulkona. Niissä on mahdollisuuksia monipuoliseen toimintaan. Maahisen toiminta laajenee koko

ajan ja kaupungin asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa palvelujen tarjontaan. (Perhekeskus Maahinen 2011.)

Teimme yhteistyötä myös Järvenpään työvoimayksikön kanssa. Työvoimayksikössä on työntekijä maahanmuuttajille erikseen ja yhteistyötä tehtiin hänen kanssaan. Työvoimayksikön tarkoituksena on työllistää sellaisia ihmisiä, jotka ovat pitkään olleet työttöminä. Työvoimayksikön henkilökunta auttaa ihmisiä työhakemusten kanssa sekä auttaa heitä löytämään esimerkiksi työharjoittelupaikan. Maahanmuuttajilla työttömyys on yleistä ja senkin takia yhteistyötä työvoimayksikön kanssa pidettiin tärkeänä.

Tämän lisäksi Osaksi yhteisöä -hanke tekee yhteistyötä Järvenpään, Tuusulan ja Keravan sosiaalitoimen, työvoima- ja elinkeinokeskuksen, seurakuntien, kansalaisopistojen sekä ammatillisten oppilaitosten kanssa. Tärkeitä sidosryhmiä hankkeelle ovat Hyvinvointityön keskus (Lähde ry) Keravalla sekä Hyvän Tuulen Tuvat Tuusulassa. Sidosryhmien tiloissa voidaan järjestää pienryhmätoimintaa sekä tiedottamista. Maahanmuuttajamiehille suunnatussa työssä yhteistyötä tehdään Miessakit ry:n kanssa. Vapaaehtois- ja vertaistukikoulutuksien järjestämisessä yhteistyössä ollaan Keski-Uudenmaan yhdistysverkoston ja vapaaehtoistoiminnan kehittämishankkeen kanssa. Äitien ja lasten ryhmätoiminnan osalta yhteistyössä oli mukana lähinnä Järvenpään sosiaalitoimi.

Raha-automaattiyhdistys on Osaksi yhteisöä -hankkeen rahoittaja. Raha-automaattiyhdistys jakaa vuosittain miljoonia euroja erilaisille sosiaali- ja terveysalan järjestöille toiminnan tukemiseksi. Raha-automaattiyhdistys kerää avustusrahasa raha-automaatti ja kasinopelitoiminnalla. Avustusta haetaan esimerkiksi päihde- ja mielenterveystyöhön, vanhustyöhön, liikalihavuuden torjumistyöhön sekä maahanmuuttotyöhön. Raha-automaattiyhdistyksen strategiset toimintalinjat ovat terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen, terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavien tekijöiden ehkäisy sekä ongelmia kohdanneiden auttaminen ja tukeminen. (Raha-automaattiyhdistys i.a..)

3 PAULO FREIREN SORRETTUJEN PEDAGOGIIKKA

Hankkeen toiminta perustuu pitkälti Paulo Freiren sorrettujen pedagogiikkaan. (Setlementti Louhela ry 2010, 10.) Freire määrittelee sorron olevan kaikkea sitä toimintaa, jolloin ihminen ei pysty tavoittelemaan jotain itsenäisenä ja vapaan tahdon omaavana yksilönä (Freire 2005, 57). Freiren pedagogiikka painottaa sitä, että sorrettujen pitäisi itse tiedostaa oma asemansa sorrettuna ja huomata voivansa vaikuttaa omiin oloihinsa. Tiedostamalla tämän he alkavat myös toimia edistääkseen omaa asemaansa. (Tomperi 2005, 25-26.)

Ongelmana on useimmiten sorron lisäksi se, että sorretut antavat sortaa itseään ja ovat ikään kuin tyytyneet siihen, että ovat huonommassa asemassa kuin toiset. Monesti sortotilanne on heille ainut todellisuus, jossa he ovat eläneet. Silloin epäkohtia on entistä vaikeampi tiedostaa. Sorretut saattavat myös pelätä sitä, mitä sitten tapahtuu, kun he nousevat vastarintaan ja alkavat toimia. (Freire 2005, 25;47-49.) Freiren pedagogiikan mukaan ihmisten toimintakykyä ja itseluottamusta pyritään lisäämään, jotta he tajuaisivat nämä epäkohdat. Tarkoitus on osallistaa ihmisiä mukaan toimintaan. Näin ollen Osaksi yhteisöä -hankkeen aikana käynnistävät pienryhmätkin ovat olleet toiminnallisia. Yhdessä keskustellen ongelmat tiedostetaan helpommin ja ne jäsentyvät omiksi kokonaisuuksikseen. (Setlementti Louhela ry 2010, 10.)

Freiren pedagogiikka tunnetaan siitä, että ihmisten halutaan toimivan itse omien asioidensa puolestapuhujina. Vastuuta ei saa siirtää muille. (Kurki 2000, 38-39.) Ihmisten tulee suhtautua kriittisesti todellisuuteen ja miettiä, onko se sellaista, miltä he haluavat sen näyttävän. Vastauksen ollessa kielteinen on löydettävä oikeat työkalut asioiden parantamiseksi. Asioiden muutostyö on pitkä prosessi eikä työ välttämättä koskaan lopu kokonaan. Siihen kannattaa kuitenkin ryhtyä, koska ilman työtä ei ainakaan saavuta mitään. (Kurki 2001, 116.) Sorrettujen on myös tärkeää tajuta, että yhdessä he pystyvät saamaan parempia tuloksia aikaan. Niin kauan kun he toimivat yksin heitä voidaan helposti manipuloida ja dominoida, mutta yhdessä he ovat vahvempia. (Freire 1996, 126.)

Niiden, jotka työskentelevät sorrettujen rinnalla ja haluavat auttaa heitä pyrkimyksissään, on luotettava sorrettujen omaan ajatteluun. Työskentely sorrettujen aseman parantamiseksi pitäisi olla työtä heidän kanssaan eikä heidän puolestaan. Sorrettujen kanssa tulee käydä dialogia, jonka avulla heidät saadaan uskomaan omiin kykyihinsä oman asemansa puolestapuhujina. (Freire 2005, 70-71.)

4 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN SUOMEEN

4.1 Kotouttaminen

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan ketä tahansa henkilöä, joka asuu Suomessa pysyvästi ja on kotoisin jostakin toisesta maasta. Suomeen muutetaan muualta pakolaisina, avioliiton kautta, opiskelemaan, tekemään töitä sekä paluumuuttajina. Maahanmuuttaja voi oleilla Suomessa oleskeluluvan turvin. Suomen kansalaisuutta voi hakea siinä vaiheessa kun on asunut vähintään viisi vuotta Suomessa. (Räty 2002, 11-13.) Maahanmuutto Suomessa kasvaa hitaasti. Pakolaisten vastaanotto vakiintui vasta 1980-luvulla. Sitä ennen Suomeen oli otettu vastaan vain satunnaisia pakolaisryhmiä. (Hellsten 2005, 34.) Viime vuosina maahanmuutto Suomeen on vähentynyt entisestään. Eniten maahanmuuttajia Suomeen saapuu Venäjältä. (Maahanmuuton vuosikatsaus 2010, 3.)

Maahanmuuttajien kotouttamista säätelee laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta. Lain tarkoituksena on maahanmuuttajien sopeutuminen uuteen maahan. Turvapaikanhakijoille pyritään takaamaan riittävä toimeentulo ja järjestämään paikka, jossa asua. Kotouttamiseen on kelpoinen sellainen maahanmuuttaja, joka on kirjoilla jossakin kunnassa. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta 1999.) Kotouttamista varten laaditaan kotouttamissuunnitelma. Ollakseen oikeutettu kotouttamissuunnitelmaan, maahanmuuttajalla tulee olla oleskelulupa ja kotikunta. Kotikunnassa hänen tulee ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi. Joissain tapauksissa myös toimeentulotukea saava voi olla oikeutettu kotouttamissuunnitelmaan. (Mikkonen 2005, 55.) Tilastojen mukaan Suomi on onnistunut maahanmuuttajien kotouttamisessa neljänneksi parhaiten. Suomen kotouttamispolitiikassa hyviksi asioiksi ollaan koettu koulutukseen pääseminen, syrjinnän ehkäisytoimet sekä poliittiset vaikutusmahdollisuudet. (Maahanmuuton vuosikatsaus 2010, 14.)

Kotouttamistoimintaa järjestetään kunnissa, seurakunnissa, järjestöissä sekä yhdistyksissä. Joskus toiminta on jatkuvaa, mutta usein erilaisia määräaikaista projekteja. Projektien avulla maahanmuuttajia pyritään aktivoimaan. Projektien

tarkoitus on ehkäistä maahanmuuttajien syrjäytymistä ja vahvistaa esimerkiksi suomen kielen osaamista ja työllistymistä. Maahanmuuttajien tarpeet vaihtelevat kuitenkin todella paljon ja onkin vaikeaa järjestää kotouttamistoimintaa, joka palvelisi kaikkia. (Mikkonen 2005, 57-58.) Kotouttamistoiminnan lähtökohtana on suomen kielen oppiminen. Se on avain lähes kaikkeen. Kielen avulla maahanmuuttajan on helpompi saada opiskelu- tai työpaikka, tutustua paikallisiin ihmisiin sekä käyttää palveluja. Tämä vaikuttaa paljon siihen, kuinka suuri halu maahanmuuttajalla on jäädä uuteen maahan. (Tarnanen & Suni 2005, 9.) Jokaiselle työttömälle maahanmuuttajalle on lain mukaan laadittava suunnitelma, miten hän pääsee mukaan työelämään. Tästä suunnitelmasta selviää maahanmuuttajan tarve suomen kielen opetukseen, tarve ammatilliseen koulutukseen sekä mahdollisuudet päästä töihin. (Räty 2001, 186.)

Kotoutuminen on monivaiheinen prosessi ja siihen liittyy paljon erilaisia tunteita. Sopeutuminen uuteen maahan ei käy välttämättä nopeasti. Monet aikuiset maahanmuuttajat eivät koskaan ala tuntea itseään suomalaisiksi vaan jäävät kaipaamaan omaa kotimaataan. Kotoutumisessa on eri vaiheita. Aluksi odotellaan muuttoa ja tehdään suunnitelmia. Uuteen maahan saavuttaessa alkaa niin sanottu ”kuherruskuukausi”, jolloin kaikki uudessa maassa tuntuu hyvältä ja toimivalta. Maahanmuuttajalla saattaa toiveet olla todella korkealla. Maahanmuuttajat voivat kuvitella että sopeutuminen tapahtuu kuin itsestään. ”Kuherruskuukauden” loppuessa alkaa kuitenkin stressivaihe. Stressivaiheessa huomataan että kaikki ei olekaan niin hyvin. Entiset ongelmat eivät häviä uudessa ympäristössä minnekään ja uusia voi ilmaantua paljonkin. Tunteet maahanmuuttajalla vaihtelevat kiitollisuudesta epätoivoon ja katkeruuteen. (Puusaari i.a., 7-8.) Maahanmuuttaja voi kuitenkin kotoutua ajan kuluessa todella hyvin, jos vain saa riittävästi apua ja tukea yhteiskunnalta. Tuen avulla maahanmuuttaja voi pikkuhiljaa kokea olevansa arvostettu yhteiskunnan jäsen ja hallita oman elämänsä kulkua. (Alitolppa-Niitamo 2005, 37.)

Kotoutumisen kannalta merkittävää on maahanmuuttajan sosiaalinen verkosto. Tutkimusten mukaan suurimmalla osalla maahanmuuttajista on sekä omia etnisiä että suomalaisia verkostoja. Viidesosa maahanmuuttajista on taas tekemisissä pelkästään omien etnisten ryhmien kanssa. Todella harvoin oli tilantei-

ta, joissa maahanmuuttaja olisi kokonaan syrjäytynyt kaikista sosiaalisista verkostoista. (Reuter & Jaakkola 2005, 38.)

4.2 Naisten asema ja kotoutuminen

Maahanmuuttajanaishille uuteen maahan muutto on yleensä todella haastavaa johtuen kulttuurieroista. Usein kotimaassa esimerkiksi perheen sisäiset roolit ovat täysin erilaisia. Naiselle voi olla hämmentävää, että Suomessa häntä kehoitetaan opiskelemaan ja hakemaan töitä. On vaikeaa olla kahden tapakulttuurin välissä. (Setlementti Louhela ry 2010, 6.) Maahanmuuttajanainen on usein kahdella tapaa eriarvoisessa yhteiskunnallisessa asemassa. Omassa kulttuurissaan hän on eriarvoinen ollessaan niin sanotusta heikompaa sukupuolta eli nainen. Suomessa asuessaan hän on puolestaan maahanmuuttaja, jolla taas on heikompi asema kuin syntyperäisillä suomalaisilla. Tästä käytetään nimitystä kaksinkertainen toiseus. (Hiltunen 2006, 109-110.)

Kotoutumisen kannalta työelämään pääseminen olisi hyvin tärkeää. Työskentely laajentaa sosiaalista verkostoa ja tukee näin myös kotoutumista. Maahanmuuttajanaiset ovat kokeneet työllistymisen kuitenkin hankalaksi. Vaikka nainen olisi omassa maassaan korkeasti koulutettu, ei hän välttämättä saa tutkinnollaan töitä Suomessa. (Tiilikainen, Marja 2008, 91.) Usein maahanmuuttajanaishilla ei edes ole tutkintoa eikä suomen kielen taitoa. Tämä hankaloittaa työllistymistä ja osallisuutta suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Usein myös naisen ikä, ihonväri sekä etninen tausta voivat hankaloittaa töihin pääsyä, sillä ennakkoluuloja löytyy ihmisiltä edelleen. (Setlementti Louhela ry 2010, 4.)

Äidit, jotka ovat olleet pitkään lastensa kanssa kotona, ovat erityisen vaikeassa asemassa. He usein haluaisivat olla osa yhteiskuntaa ja tehdä mielekkäitä asioita, mutta juuri työllistyminen on hyvin haastavaa. Näissä tilanteissa maahanmuuttajaäidin syrjäytymisen riski kasvaa huomattavasti. (Mikkonen 2005, 65.) Vanhemmuuden kannalta äidin olisikin hyvä päästä mukaan esimerkiksi kielikursseille. Sosiaalisen verkoston vahvistuminen on myös tärkeää, jotta äiti voi kokea olonsa merkitykselliseksi muuallakin kuin kotona. Useissa kulttuureissa nainen on totuttu näkemään lasten kasvattajina ja kodinhoitajina. Miehen ja nai-

sen roolit poikkeavat toisistaan paljon. Tämä tilanne ei tule muuttumaan nopeasti, mutta tiedottamisen avulla naisten mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnan toimintaan voidaan parantaa. Samalla pitäisi pitää huoli etteivät traditionaalisista kulttuureista tulleet miehet tunne oloaan arvottomiksi. (Alitolppa-Niitamo 2005, 46.)

Marja Pentikäinen on tutkinut somalialaisten ja vietnamilaisten pakolaisten kotoutumista Suomeen. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajanaisista valtaosa on tyytyväisiä siihen, että Suomessa he voivat lasten kasvattamisen ohella käydä myös töissä. Heistä on hienoa että Suomessa on järjestetty lasten sekä vanhusten hoito kuntien toimesta. (Pentikäinen 2005, 222.)

Maahanmuuttajataustaisille naisille sosiaalisten verkostojen luominen uudessa kotimaassa on erittäin tärkeää. Monilla heistä on ollut kotimaassaan kokemus siitä, että naisten kanssa pidetään yhtä ja sukulaiset ja ystävät ovat kuin samaa perhettä. Uudessa maassa voi olla vaikeaa löytää samanlaista verkostoa ja sen takia monet maahanmuuttajanaiset tuntevat olonsa yksinäisiksi. Lapsille on myös vaikeaa saada hoitajaa, joten useat naiset jäävät yksin kotiin. (Harju-Tolppa 2004, 7.)

Marjo Harju-Tolppa on tutkinut paljon monikulttuurisia naisryhmiä ja tehnyt aiheesta lisensiaattityön vuonna 2004. Vuonna 2002 hän perusti ryhmän, jossa oli sekä maahanmuuttajanaisia lapsineen sekä suomalaisia äitejä, jotka olivat saaneet lapsia maahanmuuttajamiehen kanssa. Ryhmässä puhuttiin englantia. Ryhmään saatiin mukaan 12 äitiä ja 15 lasta. Naiset löysivät tiensä ryhmään neuvolan sekä Naistarin kautta. Naiset kokivat vertaistuen erittäin tärkeänä ja vertasivatkin kerhoa isoon perheeseen. Ryhmässä keskusteltiin paljon eri asioista, kuten perherituaaleista ja äitiydestä. Naiset kokivat ryhmän suurena voimavarana, joka vahvisti heidän sosiaalisia verkostojaan. Ryhmän monikulttuurisuus koettiin rikkautena. Kaikilla oli samoja kokemuksia, joten me-henki syntyi suhteellisen helposti. (Harju-Tolppa 2004, 31-42.)

Monille maahanmuuttajanaisille myös erilainen yhdistystoiminta on ollut suuri voimavara. He toimivat erilaisissa kotouttamis- sekä monikulttuurisuusyhdistyksissä. Yhdistysten toiminta keskittyy yleensä naisten oikeuksien puolesta pu-

humiseen sekä naisten kotoutumisen edistämiseen. Useille maahanmuuttajainaisille tällainen toiminta on rajoja murtavaa, sillä he eivät ole esimerkiksi islamin uskon takia saaneet toimia yhteiskuntapoliittisessa toiminnassa. (Pyykkönen 2008, 121-122.)

4.3 Lasten kotoutuminen

Omasta maasta lähteminen ja toiseen maahan saapuminen on lapselle aina vaikeaa. Lapselle tärkeitä ihmisiä jää kotimaahan ja lapsi ikävöi heitä. Koko lapsen ympäristö muuttuu ja samalla kieli ja kulttuuri. Lapselle voi olla hyvin hämmentävää esimerkiksi vieras kieli, jota uudessa maassa puhutaan. Lapsen keino reagoida muutokseen voi olla muun muassa kehityksen taantuminen. Lapsi voi esimerkiksi alkaa puhua vauvamaiseen tapaan epäselvästi. Tällä tavalla lapsi totuttelee suureen muutokseen. Lapsi voi myös kiukutella, olla levoton tai kapinoida vanhempiaan vastaan. (Puusaari i.a., 14.)

Maahanmuuttajana lapsi elää kahden kulttuurin ympäröimänä. Lapselle se on suuri rikkaus. Lapsi ei kuitenkaan välttämättä näe asiaa rikkautena, joten kasvattajien tulisi korostaa hänelle kahden kulttuurin hyviä puolia. (Räty 2002, 163.) Lapsen kotoutumisen takia on tärkeää antaa hänen säilyttää myös omaa kulttuuriaan. Lapsen on hyvä tietää omat juurensa ja oppia sekä omaa äidinkieltään että suomen kieltä. Kielen avulla lapsi voi pitää yhteyttä sukulaisiinsa ja oppia oman kulttuurinsa arvot ja toimintatavat. Lapsen voi opettaa kaksikieliseksi esimerkiksi niin, että vanhemmat puhuvat lapselle aina kotikieltään ja päiväkodissa lapsi oppii puhumaan suomen kieltä. (Puusaari i.a., 14-15.)

Päiväkoti on lapselle kotoutumisen kannalta hyvä paikka. Leikki-ikäisille maahanmuuttajalapsille suositellaankin päiväkodissa oloa. Päiväkodissa opitaan suomen kieltä ja kulttuuria. (Nummi 2005, 68.) Päiväkodin ja koulun avulla lapset kotiutuvat useimmiten suhteellisen nopeasti. Joskus tästä koituu perheissä ongelmia, kun vanhemmat eivät kotoudu samaa tahtia lastensa kanssa. Näissä tilanteissa on vaarana, että perheessä roolit menevät sekaisin. Lapset voivat ottaa asioiden hoidossa vastuuta itselleen enemmän kuin pystyvät kantamaan. Lapset alkavat tehdä päätöksiä vanhempiensa puolesta, koska taitavat parem-

min suomen kielen. Pahimmassa tapauksessa vanhemmat menettävät auktoriteetin kokonaan ja lapset joutuvat kasvamaan aikuisiksi liian varhain. (Alitolppa-Niitamo 2005, 46.)

5 RYHMÄN TOIMINTA

5.1 Ryhmä

Ryhmäksi voidaan sanoa sellaista joukkoa ihmisiä, joilla on yhteinen päämäärä ja vähintäänkin mahdollisuus keskinäiseen vuorovaikutukseen. Ryhmän jäsenen täytyy myös olla tietoisia siitä keitä ryhmään kuuluu. (Kopakkala 2005, 36.) Näistä ehdoista riippuu se, mitä ryhmä saavuttaa ja kuinka mielekästä ryhmään on kuulua. Ryhmällä pitää olla tarkoitus, sillä muuten mukanaolossa ei ole mitään mieltä. Ryhmän toimintatapojen, sääntöjen sekä kokoonpanon tulee olla tarkoituksenmukaisia, jotta ryhmä olisi vahva. Tarkoitusta pitää myös muuttaa, jos esimerkiksi yhteiskunnallinen tilanne sitä vaatii. (Niemistö 2004, 34-35.) Ryhmän jäsenet yleensä hyötyvät jotenkin toisistaan ja ryhmän olemassaolosta. He jakavat keskenään joko joitakin konkreettisia asioita tai antavat pelkällä läsnäolollaan kaiken tarpeellisen. Motiiveja ryhmään kuulumiselle on useita. Joillekin ryhmään kuulumisen motiivi voi olla pelkkä tiedonhankinta. (Kauppila 2005, 85.) Ryhmäkäytöstä ja ryhmien toimintaa on tutkittu paljon. Yksi tunnetuimmista ryhmäteoreetikoista on Wilfred Bion. (Kopakkala 2005 44.)

Ihmisellä on luontainen tarve hakeutua ryhmiin. Me tarvitsemme muita ihmisiä ja kontakteja toisiimme. Ensimmäinen ryhmä, johon kuulumme on lapsuuden perhe. Perheen avulla opimme ryhmäkäyttäytymistä ja tämä kokemus auttaa tai joskus hankaloittaa meitä muodostamaan ryhmiä myöhemmässä ikävaiheessa. Ryhmässä voimme kokea olevamme osa yhteisöä ja löytää paikkamme yhteiskunnassa. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 14.) Yleensä ihminen mieltää ryhmäksi sellaisen yhteisön, johon on liittynyt vapaaehtoisesti. Ihminen liittyy ryhmään, kun hänellä on tarve saavuttaa jokin tavoite. Ryhmän jäsenyys loppuu siinä vaiheessa, kun tavoitteeseen on päästy. (Ahokas, Ferchen, Hankonen, Lautso & Pyysiäinen. 2008, 137.)

Suurin osa ihmisistä kuuluu useampaan kuin yhteen ryhmään samaan aikaan (Kopakkala 2005, 36). Ryhmiä voidaan jaotella primaariryhmiin ja sekundaariryhmiin. Primaariryhmä voi olla esimerkiksi oma perhe, jossa ryhmäläiset ovat aktiivisesti kanssakäymisissä toistensa kanssa. Sekundaariryhmissä ryhmän

jäsenillä on mahdollisuus olla henkilökohtaisessa vuorovaikutussuhteessa. (Kauppila 2005, 86.) Ryhmät voivat olla joko vapaa-ajan harrasteryhmiä tai työhön liittyviä ryhmiä. Useilla työpaikoilla työskennellään tiimeissä tai verkostoissa, jotka ovat usein väliaikaisia ryhmiä. Tiimistä puhutaan silloin kun ryhmä on pieni ja siihen kuuluu ihmisiä, joilla on taitoja, jotka täydentävät toisiaan. Ryhmä ja tiimi eroavat sillä että tiimillä on yhteisvastuu siitä että tiimin tavoite toteutuu. Tiimin täytyy sitoutua tavoitteeseen paljon tiukemmin kuin ryhmän. (Kopakkala 2005, 36-39.) Verkostot puolestaan koostuu yksittäisistä ihmisistä, jotka ovat toisiinsa yhteydessä. Verkostoissa ihmiset eivät välttämättä koskaan kohtaa toisiaan kasvotusten. (Ahokas ym. 2008, 137.)

Jokaisella ryhmällä on perustehtävä, jolle sen toiminta perustuu. Ennen ryhmän aloittamista onkin tärkeää miettiä mikä tämä perustehtävä on eli miksi ryhmänohjaaja kokee tarpeelliseksi ryhmän olemassaolon. Ryhmällä on tärkeää olla myös tavoitteita, joita ryhmä yhdessä tavoittelee. Usein perustehtävä myötäilee sen toimintaorganisaation ajatuksia. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 15.) Ryhmällä on useimmiten useampi kuin yksi perustehtävä. Puhutaan kaksoistavoitteesta. Toista tavoitetta ei välttämättä aina tiedosteta. (Niemistö 2004, 35.) Kaksoistavoitteista toinen on yleensä asiataavoite ja toinen tunnetavoite. Kaksoistavoitteen jäädessä tiedostamattomaksi, voi ryhmän tehokkuus kärsiä. Tunnetavoitteeseen onkin hyvä panostaa yhtä paljon kuin itse asiataavoitteeseen. (Ahokas ym. 2008. 140.)

5.2 Ryhmän kehitysvaiheet

Jokainen ryhmä on ainutlaatuinen ja sen vuoksi ryhmäprosessi voi olla hyvinkin erilainen erilaisilla ryhmillä. Ryhmäprosessiin kuuluu erilaisia vaiheita, joita useimmat tutkijat ovat määritelleet. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 23-24.) Näitä tutkijoita ovat muun muassa Bruce Tuckman sekä Connie Gersick. Tuckman määrittelee viisi ryhmän vaihetta, jotka ovat muodostusvaihe (forming), kuohuntavaihe (storming), sopimisvaihe (norming), hyvin toimiva ryhmä (performing) sekä ryhmän lopettaminen (adjourning). Alkuun Tuckmanilla oli teoriassaan vain neljä ensimmäistä vaihetta. Hän sai kuitenkin kritiikkiä siitä, että ei ollut huomionnut

lopetusvaihetta ollenkaan. Niinpä hän lisäsi sen teoriaansa myöhemmin. (Kopakkala 2005, 49-51.)

Ensimmäisellä kokoontumiskerralla ryhmä alkaa muotoutua. Tätä kutsutaan ryhmäytymiseksi. Ryhmässä alkaa muodostua erilaisia rooleja ja jokainen valitsee oman tehtävänsä. Tässä vaiheessa ryhmälle laaditaan myös erilaisia sääntöjä ja sopimuksia. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 24.) Ryhmäytymisen vaiheessa jokainen on hyvin varovainen siitä mitä sanoo eikä kukaan halua muodostaa konfliktitilanteita. Ryhmä on hyvin riippuvainen ryhmänvetäjästä. Ryhmän jäsenet ovat muodostusvaiheessa hyvin jännittyneitä ja epävarmoja. Mieliala ryhmässä on kuitenkin yleensä positiivinen. (Kopakkala 2005, 49.) Muodostusvaiheen jälkeen ryhmällä on hetken aikaa niin sanottu kuherteluvaihe, jossa ihmiset alkavat rentoutumaan ja asioista aletaan keskustella. Ihmiset auttavat mielellään toisiaan ja me-henki on korostunutta. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 25.)

Seuraavana tulee vaihe, jossa aletaan erottautua ryhmästä. Ryhmän jäsenet alkavat esittää rohkeasti omia mielipiteitään ja kyseenalaistaa ryhmän toimintaa. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 25; Kopakkala 2005, 49) Tämä vaihe on sellainen, jossa testataan sekä ohjaajaa että toisia ryhmäläisiä. Ryhmään voi muodostua myös alaryhmiä. (Kopakkala 2005, 49-50.) Kuohuntavaiheessa ryhmän sisäiset konfliktit ovat hyvin yleisiä. Konflikteja ei tarvitse säikähtää, sillä ne ovat ihan normaaleja. On hyvä käsitellä ne perusteellisesti, jolloin erimielisyydet voivat jopa parantaa ryhmän toimintaa. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 25.)

Ryhmän seuraavassa vaiheessa ryhmä alkaa toimia ja ryhmän jäsenet myöntyvät siihen, että ryhmäläisillä on erilaisia rooleja. Yhteenkuuluvuuden tunne alkaa syntyä. Tähän ryhmän vaiheeseen kuuluu avoimuus. Kaikista asioista voidaan puhua niiden oikeilla nimillä. Myös kaikenlaisten tunteiden ilmaiseminen on sallittua. Hyvin toimivan ryhmän vaiheessa luodaan oikeasti yhteisiä toimintamalleja ja ryhmä tietää mikä on juuri heille ominainen tapa toimia. Jokaisella ryhmän jäsenellä on oma paikkansa ryhmässä (Kopakkala 2005, 50.)

Tuottavuus, tehokkuus ja luovuus näkyvät ryhmä toiminnassa vasta ryhmäprosessin loppuvaiheessa. Kaikki energia käytetään siihen, että toiminta olisi tarkoituksenmukaista ja tuloksia syntyisi. Ryhmän jäsenten väliset ristiriidat ovat

historiaa ja roolit ovat hyvin joustavia. Jokaisen vahvuuksia osataan käyttää hyödyksi. (Kopakkala 2005, 50-51.) Viestintä ryhmäläisten välillä on neljännessä vaiheessa toimivaa ja toisia kunnioitetaan. Jokaisen henkilökohtaiset tavoitteet ovat yhtä ryhmän tavoitteiden kanssa. Jokainen ryhmäläinen toimii innokkaasti ja aktiivisesti ryhmän parhaaksi. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 26.)

Ryhmän lopetusvaihe tunteilla on todella iso rooli. Jokainen joutuu luopumaan jostain ja se on monelle vaikeaa. Tunteet vaihtelevat surusta helpotukseen. Joillekin tunteet voivat olla liian hankalia käsitellä, joten he jättävät ryhmän jo vähän ennen sen oikeaa lopetusajankohtaa. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 26.)

5.3 Ohjaajan rooli

Ryhmässä ohjaajan rooli vaihtelee riippuen siitä missä kehityksen vaiheessa ryhmä on (Niemistö 2004, 179). Ohjaajia voi olla hyvin erilaisia, mutta tiettyjä ominaisuuksia pidetään hyvin tärkeinä. Näitä ominaisuuksia ovat luotettavuus, empaattisuus, oikeudenmukaisuus, luovuus, pitkäjänteisyys, innostavuus, kannustavuus, diplomaattisuus sekä huumorintaju. On tärkeää, että ryhmän ohjaaja luottaa ryhmäänsä ja sen kykyyn ratkaista ongelmia. Ryhmän ohjaajan pitäisi olla avoin uusille ideoille ja olla valmis kohtaamaan hänelle vieraita asioita. Ohjaajan tulee suhtautua kaikkiin ryhmäläisiin tasavertaisesti ja kunnioittaa heidän erilaisia tapojansa osallistua ryhmän toimintaan. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 58-60.)

Ryhmän muodostusvaiheessa ohjaajan rooli on luottamuksen rakentaminen ja rennon ilmapiirin luominen. Ohjaaja pitää huolen siitä, että ryhmä saa mahdollisuuden ryhmäytymiseen. Ohjaajan on myös hyvä tehdä selväksi ryhmän perustehtävä, koska se ryhmäläisten olon tuntumaan turvalliselta. Kuohuntavaiheessa ohjaajan on tärkeä pitää huoli siitä, että konfliktit ratkaistaan. Tämä on kaikista vaativin vaihe ohjaajan roolissa. Seuraavassa vaiheessa ohjaaja jäsentelee ryhmästä nousevia mielipiteitä ja samalla rohkaisee ryhmän jäseniä ilmaisemaan itseään. Hyvin toimivan ryhmän vaiheessa ohjaajan rooli on edistää ryhmän jäsenten välisiä suhteita entisestään. Ohjaaja ei kuitenkaan saa olla liian innokas. Loppuvaiheessa ohjaaja pitää huolen että kaikki ovat tietoisia toimin-

nan loppumisesta. Ohjaaja huolehtii myös, että kaikki keskeneräiset asiat saataan loppuun. (Niemistö 2004, 179-180.)

Ohjaajalle tärkeitä tehtäviä ovat päätösten tekeminen, visioiden luominen, työnjako, palautteen antaminen, tarvikkeiden hankkiminen ja tiedonvälitys. Ryhmällä täytyy olla henkilö, joka kertoo mihin suuntaan ryhmä etenee. Ryhmää ei voi olla olemassa, jos ei ole suunnannäyttäjää. Ilman suuntaa kaikki ryhmäläiset erkanevat toisistaan. Työnjako on tärkeää, jotta jokainen voi muodostaa oman roolinsa ryhmässä. Työnjaon puuttuessa voi käydä niin, että kaikki tekevät samaa asiaa huonosti. Ryhmän jäsenille on tärkeää saada palautetta ovatko he toimineet roolissaan oikein. Näin he voivat jatkossakin tietää toimivansa oikein. Yksi ohjaajan tärkeistä tehtävistä on resurssien hankinta. Ilman resursseja ryhmä ei voi toimia tehokkaasti ja lopulta se hajoaa kokonaan. Ryhmän toiminnan kannalta on myös olennaista, että jokainen ryhmän jäsen saa riittävästi tietoa ryhmän tilanteesta ja siitä mitä tulee tapahtumaan. (Kopakkala 2005, 89.)

6 ALLE 3-VUOTIAIDEN AVOIN VARHAISKASVATUS

6.1 Avoin varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan missä tahansa lapsen kasvatusympäristössä tapahtuvaa toimintaa, joka edistää lapsen kasvua ja kehitystä tasapainoiseksi ihmiseksi. Tämän saavuttamiseksi tarvitaan yhteistyötä ammattikasvattajien ja lasten vanhempien kesken. Tätä yhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Varhaiskasvatustyötä voidaan toteuttaa päiväkodeissa, perhepäivähoitossa tai erilaisina avoimina toimintoina. (Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 11.) Avoimen varhaiskasvatuksen määrittely on hankalaa, koska esimerkiksi päivähoitolaissa siitä ei kerrota juuri mitään. Päivähoitolaissa avoimista varhaiskasvatuspalveluista käytetään vielä vanhaa sanamuotoa leikkitoiminta. Sosiaali- ja terveysministeriön päivähoitoselvityksen (2005) mukaan avoin varhaiskasvatus on kunnan järjestämää toimintaa, joka on tarkoitettu muun muassa kotona oleville lapsille sekä heidän vanhemmilleen. (Alila & Portell 2008, 12-14.)

Valtio on laatinut periaatepäätöksen, joka koskee koko Suomen varhaiskasvatuspalveluja. Lasten kasvatuksesta ensisijaisesti vastaavat vanhemmat, mutta he saavat kasvatustehtävänsä tukea yhteiskunnalta. Vanhemmat päättävät mitä varhaiskasvatuspalveluja heidän lapsensa käyttää. Varhaiskasvatus palvelut perustuvat Yhdistyneiden kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimukseen. Sen mukaan lapsen on saatava oma osuutensa yhteiskunnan voimavaroista ja hänellä on oikeus hoivaan ja huolenpitoon. Hänen on myös saatava olla osallinen häntä koskevassa päätöksenteossa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 7-9;15.) Varhaiskasvatuksella, jota ammattikasvattajat toteuttavat, on nykyään todella suuri merkitys, sillä perheillä on monenlaisia vaikeuksia ja tukea tarvitaan (Mikkola & Nivalainen 2009, 9). Varhaiskasvatustyötä tehdään erilaisissa yhteistyöverkostoissa, jotta pystyttäisiin tukemaan koko perhettä. Yhteistyössä ovat muun muassa opetus, sosiaali- ja kulttuuritoimi. Isoista verkostoista on paljon hyötyä, sillä niiden avulla ongelmiin pystytään puuttumaan varhaisessa vaiheessa. Jopa ennen kuin ongelmia edes ilmenee. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 10.)

Alilan ja Portellin tutkimuksen mukaan avoimella varhaiskasvatustoiminnalla on erittäin suuri merkitys vanhemmille. Avointa varhaiskasvatustoimintaa on kuitenkin tarjolla liian vähän. Avoin varhaiskasvatustoiminta tukee vanhempien jaksamista ja helpottaa kasvatustehtävää kotona vertaistuen ja ammattilaisilta saatujen konsultaatioiden avulla. Lapsille avoin varhaiskasvatustoiminta taas antaa tuen heidän sosiaaliselle, pedagogiselle, psyykkiselle ja fyysiselle kehitykselleen. Toiminnassa lapsi pääsee leikkimään muiden lasten kanssa ja saa harjoitusta vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. (Alila & Portell 2008, 75-76.)

6.2 Alle 3-vuotiaan lapsen toiminta

Alle 3-vuotiaana lapsi kehittyy ja kasvaa nopeampaa vauhtia kuin missään muussa iässä. Tämän takia varhaiskasvatusta alle 3-vuotiaille pitäisi tukea todella paljon riippumatta siitä onko kasvattajina sitten omat vanhemmat tai joku perheen ulkopuolinen henkilö. (Lastentarhanopettajaliitto i.a.)

Kiintymyssuhteen muodostuminen lapsen ja häntä hoivaavan aikuisen välille, on lapselle tärkein kehitystehtävä ensimmäisten vuosien aikana. Syntyäkseen kiintymyssuhde vaatii työtä ja aikaa. Pelkkä fyysinen läsnäolo ei riitä vaan tarvitaan keskinäistä vuorovaikutusta lapsen ja vanhemman välillä. Ensimmäisenä vanhemman tulee huolehtia lapsen perusturvallisuudesta. Perusturvallisuus syntyy kun hoitaja vastaa lapsen tarpeisiin oikealla tavalla. Lapsi ei voi oppia uusia asioita, jos hän ei tunne oloaan turvatuksi (Salo 2006, 45; 52-53.) . Lapsi itse toimii aktiivisesti mukana kiintymyssuhteen synnyssä ja ottaa kontaktia häntä hoivaaviin ihmisiin. Lapsi on heti synnyttyään valmis vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa. Lapsi jäljittelee toisia ihmisiä ja harjoittelee ääntelyn kautta puhetta. (Siren-Tiusanen 2001, 16.)

Pikku hiljaa ääntelyiden ja puheen tuottaminen kehittyy ja lapsi alkaa toistella sanoja. Noin 2-3vuotiaana lapsi alkaa jo puhua lauseita ja kertomaan tarinoita. Lapsi nimeää aktiivisesti asioita ja esineitä ja luokittelevat niitä. Alkuvaiheessa tärkeää sanastoa on kaikki arkeen liittyvä kuten vaatteisiin, ihmisiin, eläimiin ja leluihin. Lapsen kielellistä kehitystä voi vahvistaa muun muassa satuja lukemal-

la. (Lyytinen & Lyytinen 2006, 104-105.) Kielen avulla ihminen pystyy sosiaali-
seen vuorovaikutukseen. Kielen oppiminen on perusta oppimiselle sekä ajatte-
lulle. (Ruoppila 2008, 33.) Lapsi tykkää toistaa samoja asioita useaan kertaan ja
saattaa lukea esimerkiksi saman kirjan yhä uudestaan ja uudestaan. Näin hä-
nellä alkaa pikku hiljaa kehittyä muistikuvia asioista. (König 2007, 53-54.)

Motorinen kehitys alkaa ympäristön havainnoimisesta ja pikku hiljaa lapsi alkaa
liikutella raajojaan ja tutustuu ympäröivään maailmaan. Liikkumaan oppiminen
mahdollistaa lapselle laajemman kokemusmaailman. (Lyytinen, Eklund & Laak-
so 2008, 47.) Kävelemään oppiminen yhden ikävuoden tienoilla on lapselle
hyvin merkittävä edistysaskel ja auttaa lasta tajuamaan hänen oman mahdolli-
suutensa toimia ja vaikuttaa toimintansa säätelyyn. (Siren-Tiusanen 2001, 18.)

Liikkuminen onkin yksi lapsen hyvinvoinnin ja terveyden kannalta merkittävä
asia. Lapsen pitäisi liikkua päivittäin. Liikkuessa lapsi oppii hallitsemaan keho-
aan ja se on pohjana terveelle itsetunnolle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005,
22.) Liikuntakasvatus alle kolmivuotiailla koostuu hyvin yksinkertaisista toistois-
ta. Lapsi tykkää liikkua luonnostaan ja aikuisten tehtävä on keksiä erilaisia tapo-
ja liikkua. Aivan pienillä esimerkiksi pallon vierittäminen tai potkiminen voi olla
erittäin innostavaa ja lapsi jaksaa tehdä sitä yhä uudelleen ja uudelleen. Usein
lapsiryhmän saa helposti toimintaan mukaan, kun aloittaa ensin yhden kanssa.
(Pietilä 2001, 199; 210-212.)

Lapsen sosiaalisen ja kielellisen kehityksen kannalta erilaisilla leikeillä on suuri
merkitys. Lapsi tarvitsee aikuisen täyden huomion voidakseen seurata tämän
eleitä ja ilmeitä. Äänensävyillä ja tuoksuilla on myös suuri merkitys. Erilaiset
piiloleikit, hellittelyt ja hyppytylsleikit ovat lapselle mieleisiä. Pikku hiljaa kielen
merkitys korostuu lapsen toiminnassa. On tärkeää että kasvattajalla on aikaa
tutkia lapsen kanssa ympäristöä ja reagoida lapsen kiinnostukseen ympäristö-
ään kohtaan. Lapsi tykkää esimerkiksi osoitella asioita ja esineitä ja toivoo ai-
kuisen nimeävän niitä. Lapselle kannattaa myös puhua kaikissa arkipäivän as-
kareissa ja kertoa mitä tehdään. Näin lapsi huomaa sanojen merkityksen
asiayhteydessään. Kielen kehityksen kannalta myös erilaisilla loruilla, riimeillä ja
runoilla on suuri merkitys. Näitä kannattaakin suosia pienen varhaiskasvatus-
toimintaa suunniteltaessa. (Tolonen 2001, 163-175.)

Musiikki on läsnä jokaisessa päivässä ja niin myös osana varhaiskasvatusta. Pienten kanssa sopivia musiikkikasvatuksen muotoja ovat laulaminen, kehtolaulut, marssiminen ja tanssiminen. Musiikki voi olla osa lapsen ja aikuisen välistä viestintää. Laulua voi yhdistää erilaisiin arkipäivän tilanteisiin ja lasten tulisi saada yhtyä lauluun spontaanisti, jos he haluavat. (Tiusanen 2001, 179-183.) Lapselle kaikenlaiset taidekokemukset ovat tärkeitä jo pienestä pitäen, sillä ne luovat pohjan myöhemmille kulttuurisille kiinnostuksen kohteille. Musiikin, kuvataiteen ja muun luovan ilmaisun kautta lapsi saa ilmaista itseään mielikuvituksen avulla ja käsitellä vaikeitakin asioita. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 23-24.)

6.3 Monikulttuurisia erityispiirteitä

Maahanmuuttajalapsille suositellaan osallistumista johonkin varhaiskasvatus-toimintaan viimeistään kolmen vuoden iässä. Lapsen kehityksen turvaamiseksi tarvitaan yhteistyötä eri viranomaistahojen ja perheen välillä. Päivähoidossa lapselle pitää laatia oma varhaiskasvatussuunnitelma, josta käy ilmi miten lasta pyritään kotouttamaan. Näin ehkäistään lapsen syrjäytymistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 25-26.) Myös avoimen varhaiskasvatuksen puolella varhaiskasvatussuunnitelmia olisi hyvä laatia. Tämä on kuitenkin haaste, koska vanhempien osallistuminen toimintaan on hyvin erilaista kuin päiväkodissa. (Ali-la & Portell 2008, 78.)

Varhaiskasvatukseen liittyy monia haasteita monikulttuurisiin asiakkaisiin liittyen. Isoin haaste lienee kaksikielisyyden tukeminen. Työntekijöillä ei ole riittävästi koulutusta siihen, että he osaisivat opettaa lapsia puhumaan suomen kieltä. Ei ole myöskään järjestetty riittävästi mahdollisuuksia, että lapset voisivat saada tukea oman kielensä oppimiseen. Olisi tärkeää, että maahanmuuttajalapsi saisi käyttää riittävästi äidinkieltään päivän aikana. Työntekijöiden taas pitäisi saada enemmän koulutusta, jotta he voisivat tukea maahanmuuttajataustaisia lapsia kaksikielisyyteen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 28-29.) Kasvattajan tulisi varhaiskasvatuskeskusteluissa painottaa lapsen vanhemmille kaksikielisyyden merkitystä lapsen identiteetin kehittymisen kannalta (Helsingin kaupun-

gin sosiaalivirasto 2009, 20). Kaikkein parasta lapsen kannalta olisi että kasvattajina työskentelisi myös maahanmuuttajatyöntekijöitä (Räty 2002, 167).

Haasteena on myös vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö. Monikulttuurisessa kohtaamisessa tarvitaan todella paljon ymmärrystä ja tahdikkautta, jotta voidaan tulla toimeen kulttuurieroista huolimatta. Maahanmuuttajaperheitä olisi hyvä saada mukaan toimintaan, joka onnistuu vain sillä, että heitä kunnioitetaan ja heidän erityiset tarpeensa otetaan huomioon. Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä tulkin käyttö on suotavaa, jotta molemmat osapuolet tulevat ymmärretyiksi. Etenkin jos on kyseessä arkaluontoisia asioita. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 30-31.) Myös lapsen kohtaamiseen on tärkeää kiinnittää erityistä huomiota. Omia asenteita maahanmuuttajia kohtaan kannattaa pohtia ja työstää, koska lapsi aistii helposti sen, että aikuinen ei kohtele häntä samalla tavoin kuin muita. Omalla esimerkillä kasvattaja näyttää mallia myös toisille lapsille, miten erilaisuuteen tulee suhtautua. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2009, 10.)

Varhaiskasvatuksen eri toimintaympäristöissä olisi hyvä tutustua erilaisiin kulttuureihin lasten kanssa. Näin lapset oppivat tietämään, että on olemassa erilaisia tapoja elää. Tieto vähentää pelkoa erilaisuutta kohtaan. Esimerkiksi erilaisen juhlapyhien viettäminen voi olla lapsiryhmän kannalta erittäin antoisaa. Samalla voidaan myös tutustua eri uskontoihin ja elämänkatsomuksiin. (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2009, 14.) Lasten lisäksi myös kasvattajien kannattaa ottaa selvää maahanmuuttajaperheen kulttuurista ja tavoista toimia. Helpointa on kysyä perheeltä itseltään. Lapsen mielestä vieraassa paikassa saattaa olla jopa pelottavaa kulttuurierojen vuoksi. Esimerkiksi ruoka voi olla täysin toisenlaista eikä lapsi ymmärrä puhuttua kieltä. Lapsen pelko voi selittyä, kun kasvattaja tietää miten lapsen perheessä toimitaan. (Räty 2002, 166.)

7 PROSESSIN KUVAUS

7.1 Idea kerhotoiminnasta

Prosessi lähti käyntiin ollessani opintojeni aikana monikulttuurisuus jakson työharjoittelussa monikulttuurisentyön keskuksessa Ringissä. Sain luettavaksi Osaksi yhteisöä -hankesuunnitelman ja innostuin siitä. Harjoitteluni aikana kuulin puhuttavan äiti-lapsi kerhosta maahanmuuttajille ja pidin ideaa loistavana. Harjoitteluni loppuvaiheessa ehdotin hankkeen projektipäällikölle, että voisin suunnitella ja toteuttaa kerhotoiminnan opinnäytetyönäni. Projektipäällikkö otti idean hyvillä mielin vastaan ja sain aloittaa ideoinnin. Sovimme, että pidämme yhteisen palaverin, jonne tulisi meidän lisäksi Ringin projektityöntekijä. Ennen ensimmäistä palaveria määrittelin kerhotoiminnalle tavoitteeksi maahanmuuttajaäitien ja -lasten osallisuuden edistämisen suomalaisessa yhteiskunnassa ryhmätoiminnan avulla. Halusin että äidit sekä lapset saisivat kerhosta vertaistukea sekä apua muun muassa suomen kielen opetteluun.

Ensimmäinen palaveri pidettiin marraskuussa 2010. Palaveriin osallistui minun lisäksi projektipäällikkö sekä projektityöntekijä. Palaverissa käsiteltäviä aiheita olivat kerhon sisältö, kenelle kerho on tarkoitettu, kerhon kokoontumispaikka, mainonta, kerhon vastuutiimi sekä alustava aikataulun suunnittelu. Palaverin alussa kerroin omista ideoistani kerhon sisällön suhteen. Halusin kerhosta mahdollisimman monipuolisen. Sisältönä tulisi olemaan taidetta, musiikkia, liikuntaa sekä retkeilyä. Ringin projektityöntekijä oli työskennellyt paljon lapsien kanssa ja häneltä sain lisää ideoita toiminnan suunnitteluun. Tämän jälkeen pohdimme kenelle kerho olisi tarkoitettu. Tulimme siihen tulokseen, että järjestämme kerhon pelkästään maahanmuuttajille, sillä pohdimme tulisiko kerhoon yhtään maahanmuuttajaa, jos siellä olisi myös kantasuomalaisia äitejä mukana. Toivoimme paikan olevan mahdollisimman matalakynnyksinen. Halusimme antaa maahanmuuttajille mahdollisuuden kohdata samassa tilanteessa olevia äitejä, joiden suomen kielen taito olisi myös suhteellisen samalla tasolla. Kerhoon tulevien lasten ikärajaa pohdimme myös. Tulimme siihen tulokseen, että ikäraja lasten suhteen ei tarvitse asettaa, koska vanhemmat lapset ovat koulussa päiväsaikaan eivätkä pääse kerhoon osallistumaan.

Sovimme, että kerhoa markkinoidaan Ringin asiakkaille ja sen lisäksi kerhosta ilmoitetaan neuvolaan, päiväkoteihin sekä sosiaalitoimeen. Lupasin tehdä esitteitä marraskuun aikana. Sovimme alustavasti, että kerho alkaisi maaliskuussa 2011. Opinnäytteen tekijänä minä luonnollisesti valikoiduin ryhmän vastuuhenkilöksi, mutta päätimme, että Osaksi yhteisöä –hankkeen projektityöntekijä olisi myös toiminnassa mukana. Kerhon toimintaympäristö jäi ensimmäisessä palaverissa avoimeksi. Sovimme, että projektipäällikkö ottaa yhteyttä perhetukikeskus Maahiseen, jotta voisimme mennä sinne tutustumaan.

7.2 Verkostoituminen

Osaksi Yhteisöä -hanke oli jo tehnyt yhteistyötä monen tahon kanssa ja verkostoitunut hyvin. Päätimme käyttää hyödyksi näitä yhteistyötahoja, kuten sosiaalitoimea. Tämän lisäksi halusimme saada yhteistyökumppaneiksi sellaisia tahoja, joilla olisi yhteyksiä maahanmuuttajalapsiin ja heidän perheisiinsä. Näitä tahoja olivat päiväkodit, neuvolat sekä perhekeskus Maahinen. Jo minun työharjoitteluni aikana meillä oli ollut puhetta tutustumiskäynnistä perhekeskus Maahiseen ja toteutimme käynnin minun opinnäyteaiheeni selvityksessä.

Seuraavan kerran kokoonnuimmekin perhekeskus Maahisen tiloissa, jonne olimme sopineet tutustumiskäynnin. Maahisen johtaja esitteli meille toimintaansa ja näytti tilat, joissa he toimivat. Tapasimme myös muita Maahisen työntekijöitä. Ihastuimme Maahisen tiloihin ja totesimme, että ne olisivat sopivia meidän toimintaamme varten. Kerroimme toiminnastamme ja kerhoideasta Maahisen johtajalle. Kuultuaan toiminnastamme hän itse kysyi haluaisimmeko järjestää kerhon Maahisen tiloissa ja me otimme tarjouksen vastaan. Päätimme heti varata kerholle ajan kalenterista, koska Maahisessa on paljon toimintaan. Aloituspäiväksi valikoitui maanantai 7.3.2011 kello 10-11.30. Olimme ensin ajatelleet, että kerho kokoontuisi yhteensä kahdeksan kertaa, mutta pääsiäinen olisi jättänyt yhden kerran väliin, joten kerhopäiviä vähennettiin seitsemään. Maahisessa meille kerrottiin, että heillä on asiakkaina jonkin verran maahanmuuttajia ja he lupasivat auttaa meitä tiedottamisessa.

Seuraavan kerran, kun tapasimme projektipäällikön kanssa, hän kertoi Järvenpään kaupungin työvoimayksikön olevan kiinnostunut kerhotoiminnastamme. Sovimme seuraavan tapaamisen tammikuulle työvoimayksikön maahanmuuttajatyöntekijän kanssa. Joulukuussa suunnittelin esitteen, joka kertoi kerhon toiminnasta ja toimitin sen Rinkiin. Tammikuun tapaamisessa työvoimayksikön kanssa totesimme, että esite on liian hankala maahanmuuttajien luettavaksi, joten tein esitteestä toisen version, josta löytyi vain välttämätön tieto selkokielellä. Sovimme, että työvoimayksikön työntekijä jakaa esitettä asiakkailleen ja tarvittaessa kertoo kerhon sisällöstä lisää. Työntekijä lupasi käyttää myös kontaktejaan muun muassa sosiaalitoimeen saadaksemme asiakkaita. Minä puolestani lupasin lähettää esitteet päiväkotien johtajille sekä neuvolan työntekijöille. Sovimme työvoimayksikön työntekijän kanssa pitävämmme toisen palaverin vielä ennen kerhon alkua, jossa kartoittaisimme osallistujien lukumäärää.

Helmikuussa pari viikkoa ennen kerhon alkua pidimme toisen palaverin työvoimayksikön työntekijän kanssa. Tapaamisten välillä olin saanut jo pari ilmoittautumista kerhoon. Työvoimayksikön työntekijä oli myös kertonut aktiivisesti kerhon toiminnasta sellaisille asiakkailleen, jotka olivat kerhon kohderyhmää. Pari heistä oli innostunut asiasta, mutta eivät olleet kuitenkaan vielä ilmoittautuneet. Työntekijä itse oli erittäin innoissaan tulevasta kerhotoiminnasta ja lupasi tulla mukaan ainakin ensimmäiselle kerhokerralle. Sovimme, että hänen roolinsa olisi sekä auttaa minua kerhon vetämisessä että kertoa omasta toiminnastaan. Totesimme, että todennäköisesti joukossa olisi muutama äiti, joka haluaisi työllistyä, mutta pitäisi työllistymistä haasteellisena. Päätimme kuitenkin, että ensimmäisellä kerralla työntekijä kertoo vain kuka on ja mistä tulee, että äideille ei tulisi liian isoa tietopakettia samalla kertaa. Työvoimayksikön työntekijä jakoi minulle myös kokemuksiaan maahanmuuttajien kanssa työskentelystä ja antoi minulle vinkkejä ohjelman suunnitteluun.

7.3 Kerhotoiminnan suunnittelu

Sisällöllisesti lähdin suunnittelemaan kerhoa niin, että se olisi mahdollisimman monipuolinen sekä lapsien että äitien kannalta. Ohjelman sisällössä otin huomioon lapsen luontaiset tavat ilmaista itseään, jotka ovat liikkuminen, tutkiminen,

leikkiminen ja eri taiteen alueiden ilmaisu. Näiden toimintojen avulla lapsen hyvinvointi paranee ja hän saa paremman käsityksen itsestään. Lapsen ajattelu ja tunteet tulevat esille hänelle mieluisan tekemisen avulla. (Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 20.) Vapaata leikkiä halusin jokaiselle kerralle, sillä lapsi oppii leikkiessään. Leikillä on varhaiskasvatuksessa paljon mahdollisuuksia, mutta niitä ei useinkaan hyödynnetä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 53.) Leikin lomassa voi helposti opetella myös suomen kieltä. Samalla vanhemmilla olisi aikaa keskustella omia juttuja ja tutustua toisiinsa. Ohjelmaa suunnitellesani yritin myös miettiä tekemistä, joka sopisi alle 3-vuotiaille lapsille. En halunnut kerholle lasten suhteen mitään ikärajaa, mutta arvelin, että kerhoon tulisi pääasiassa pieni lapsia, sillä vanhemmille maahanmuuttajalapsille suositellaan päivähoitoa. Yhden kerran halusin pitää lapsivapaana, jolloin äidit saisivat tehdä yhdessä jotain mielekästä ja tutustua rauhassa toisiinsa. Lapsille olisi järjestetty hoito Maahisen tiloissa. Tarkempaa sisältöä tälle kerralle en etukäteen suunnitellut, koska halusin kysyä äitien mielipidettä siitä, mitä he haluaisivat tehdä.

Ensimmäiselle kerhokerralle suunnittelin tutustumisleikkejä sekä maalaamista. Tutustumisleikin halusin olevan mahdollisimman yksinkertainen ohjeiltaan. Päätin, että äidit saavat kertoa itsestään juuri sen verran kuin haluavat, jotta kenellekään ei heti alkuun tulisi paineita siitä, kuinka hyvin he osaavat suomen kieltä puhua. Lapset voisivat kertoa itsestään ikätasonsa mukaisesti tai sitten äiti voisi kertoa kuka lapsi on. Tutustumisleikkiä varten varasin lankakerän, jota oli tarkoitus heitellä piirissä toinen toisillemme. Se, jonka kohdalla lankakerä olisi, saisi kertoa jotain itsestään. Tutustumisleikin jälkeen katsottaisiin vielä lasten karttakirjasta, mistä jokainen kerhoon osallistuja on kotoisin. Tutustumisleikin päätteeksi siirtyisimme maalaamaan. Äidit maalaisivat sormiväreillä lapsensa käden ja painaisivat sen paperille. Tämä jälkeen lapsi painaisi äidin käden jäljen omansa viereen.

Seuraaville kerroille suunnittelin leipomista, satujen lukua, retken lähipuistoon, laululeikkejä sekä askartelua. Halusin jättää yhden kerran avoimeksi, jotta äideillä olisi mahdollisuus vaikuttaa kerho-ohjelman sisältöön. Avoimella kerralla kävimme sisäseikkailupuisto Hop Lopissa. Suunnittelin, että äidit ja lapset saisivat osallistua kerhon sisältöön myös tuomalla esille omia kirjoja omalla äidinkielellään sekä omaa musiikkia. Näin kaikki saisivat tutustua myös toistensa kult-

tuureihin kirjojen ja musiikin muodossa. Satu hetkeen valitsin Kristiina Louhen Aino kirjan. Kristiina Louhi on arvostettu järvenpääläinen kirjailija, jonka Aino-kirjat ovat suomalaisille hyvin tuttuja. Valitsemassani Aino-kirjassa käsiteltiin vuodenaikoja. Kirjassa on selkeitä kuvia, joita pienemmätkin lapset jaksavat seurata. Samalla tutuksi tulisi vuodenaikoihin liittyvä sanasto. Satujen avulla pienet lapset oppivat helposti kielen alkeita ja kartuttavat sanavarastoaan (Lyytinen & Lyytinen 2006,105). Lukuhetken jälkeen suunnittelin askarrettavaksi vuodenaikataulut, jotka toteutettaisiin leikkaamalla vuodenaikoihin liittyviä kuvia lehdistä ja monisteista. Leikkaaminen harjoittaa käden motoriiikkaa ja pienetkin lapset voivat tehdä sitä äidin avustuksella.

Laululeikkejä valitsin opettavaksi kolme minulle hyvin tuttua leikkiä. Valitsemani leikit olivat laiva-leikki, metrolla mummolaan sekä auto-leikki. Kaikissa leikeissä äiti ja lapsi ovat hyvin vuorovaikutuksessa keskenään ja musiikin avulla kieltä on mukava opetella. Samalla vahvistuu myös äidin ja lapsen välinen vuorovaikutussuhde, jonka muodostuminen on hyvin tärkeää (Salo 2006, 52-53). Viimeiselle kerralle suunnittelin retken läheiseen leikkipuistoon. Samalla tutkisimme lähialueen luontoa ja opettelimme siihen liittyviä sanoja. Leikkipuistoon ottaisimme mukaan myös eväät, jotka voitaisiin syödä puistossa. Retken tarkoituksena oli saada kerholle mukava päätös ja samalla rohkaista äitejä ulkoilemaan lastensa kanssa ja sitä kautta tutustua myös muihin perheisiin. Leikkipuisto on perheille hyvä kohtaamispaikka.

Viimeisen palaverin ennen kerhon alkua pidimme yhdessä hankkeen projektityöntekijän eli työparini kanssa. Tässä vaiheessa näytti siltä, että tulisimme pitämään kerhoa kahdestaan ja satunnaisesti mukana olisi työvoimayksikön työntekijä. Palaverissa kerroin pääpiirteittäin mitä jokainen kerhokerta tulisi sisältämään. Sen pohjalta sovimme myös mitä hankintoja tehtäisiin. Hankinnoista vastasimme yhdessä. Ostimme kaikki tarvikkeet kerralla ja sovimme Maahisen kanssa tavaroiden säilytyksestä. Palaverin aikana keräsimme yhteen kaikkien osallistujien yhteystiedot ja toivoimme, että ilmoittautuneita tulisi vielä lisää. Sillä hetkellä ilmoittautuneita oli neljä. Totesimme kuitenkin, että neljäkin osallistujaa olisi ihan hyvä määrä, jolla pääsisi alkuun.

Ennen kerhon alkua tutustuin vielä kirjallisuuteen ryhmän ohjauksesta ja ryhmän eri vaiheisiin, jotta osasin varautua ohjaajan rooliin. Ennakkoon minulla oli ryhmän ohjauksesta jo jonkin verran kokemusta, mutta vastuu ryhmästä oli minulle uutta

7.4 Kerhon kokoontuminen

Ensimmäisellä kerhokerralla saavuin paikalle noin tuntia ennen kerhon alkua. Olimme sopineet etukäteen tulevamme vähän aikaisemmin. Järjestimme kerhotilan kuntoon ja kyselimme Maahisen työntekijöiltä mistä mitään löytyy. Varasimme samalla tilan seuraavan viikon leipomista varten. Ennen kerhon alkua ehdimme vielä keskustella tunteista, joita kerhon alku herättää. Olimme kaikki innoissamme, minä myönsin myös hieman jännittäväni. Jännitti tulisiko kerhoon ketään. Ilmoittautuneita oli neljä äitiä ja viisi lasta. Kymmenen aikaan, kun kerhon oli määrä alkaa, paikalla oli kaksi äitiä ja kolme lasta. Aloitimme kerhon pienellä porukalla esittäytyen toisillemme. Molemmat paikalle olleet äidit olivat Virosta kotoisin. Myöhemmin mukaan liittyi vielä kaksi äitiä lapsineen. Kerhon jatkuessa huomasimme kerhosta myöhästymisen olevan yleistä. Joskus joku saattoi tulla jopa tunnin myöhässä.

Kerhon alussa esittäydyimme toinen toisillemme ja minä kerroin mitä kerho tulisi sisältämään. Pyysin heitä myös miettimään toiveita kerhon sisällön suhteen, jotta äidit saisivat myös itse osallistua kerhon toteuttamiseen hankkeen toiminta-ajatuksen mukaisesti. Annoimme heille myös tietoa Ringin toiminnasta ja jaoin esitteitä niitä halunneille. Kiinnostus Rinkiä kohtaan oli suuri.

Lähes jokainen kerhokerta koostui aloituksesta, toimintatuokiosta, kahvihetkestä sekä kerhon lopetuksesta. Poikkeuksena olivat retket Hop Loppiin ja lähipuistoon. Aluksi juttelimme viikon kuulumisia ja katsoimme keitä kaikkia paikalla oli. Sen jälkeen aloitimme toiminnallisen osuuden. Toiminnalliset osuudet olivat hyvin mukaansa tempaisevia ja samalla äidit tutustuivat toisiinsa. Jotkut äidit tunsivat jo entuudestaan. Keskustelun kielenä oli pääasiassa suomi. Joskus jouduimme tulkkaamaan jotakin englanniksi. Myös elekielellä pärjäsimme pitkälle ja kaikki pystyivät osallistumaan toimintaan. Lapset olivat mielellään toiminnas-

sa mukana. Nuorin kerhon lapsista oli puolivuotias ja vanhin taas kolme vuotta vanha. Jokainen lapsista osallistui toimintaan ikätasonsa mukaisesti. Puolivuotiin vauvan äiti oli hyvin mielissään, että vauva pääsi myös toimintaan mukaan. Erityisesti hän piti maalaushetkestä, jossa lapsen käden jäljet painettiin paperille. Hän oli jo pitkään miettinyt haluavansa tallentaa lapsen käden jäljet muistoksi vauvakirjaan.

Yllätyksiltä emme kerhon aikana välttyneet. Yhdellä kertaa emme esimerkiksi saaneet Maahisen tiloja ollenkaan käyttöön, koska eräs päiväkotiryhmä oli tulossa sinne evakkoon. Keskustelimme äitien kanssa siitä, mitä tekisimme ilman tiloja. Päätimme lähteä sisäseikkailupuisto HopLoppiin. Retki oli erittäin onnistunut ja äidit olivat lähteneet myöhemmin samalla viikolla sinne uudestaan omalla porukalla.

Kahvihetki oli puolestaan hyvää aikaa keskustelulle. Heti alusta asti tuntui että keskustelu oli erittäin luontevaa. Ihan aluksi opettelimme tuntemaan toisiamme ja keskustelimme paljon lapsista ja perheistämme. Kävimme myös läpi mistä maasta kukin oli lähtöisin ja kuinka kauan he olivat olleet Suomessa. Jotkut äideistä olivat asuneet Suomessa jo yli kymmenen vuotta ja toiset vain muutaman vuoden. Suomen kielen taito vaihteli tämän takia paljon. Toisilla sanavarasto oli hyvin laaja ja toiset taas ymmärsivät jonkin verran, mutta puhuminen tuotti vielä vaikeuksia. Yritimme saada keskusteluihin sellaisia aiheita, joihin jokainen pystyisi edes hieman osallistumaan. Pidimme huolen, että jokainen ymmärsi edes jollain tasolla mistä puhuttiin ja sai osallistua keskusteluun. Lapset leikkivät äitien keskustellessa. Äitien ehdotuksesta laitoimme myöhemmillä kerroilla lapsille musiikkia soimaan, jotta he viihtyisivät paremmin. Lapset pitivätkin kovasti tanssimisesta ja ylipäättään musiikista. Joskus leikin myös itse lasten kanssa esimerkiksi pienillä eläinhahmoilla ja opettelimme suomenkielisiä sanoja. Myös äidit toistelivat sanoja perässä ja opettelivat suomea yhdessä lastensa kanssa.

Aiheet keskusteluissamme vaihtelivat laidasta laitaan. Puhuimme muun muassa perheiden kaksikielisyydestä, lasten ruokailuista, kulttuurieroista, työnteosta Suomessa sekä koulutusmahdollisuuksista. Suomalaiseen yhteiskuntaan osallistumiseen liittyen yksi seikka jäi minulle erityisesti mieleen. Naiset kertoivat, että heidän kotimaissaan kyläily toisten luona on paljon yleisempää ja luonte-

vampaa kuin Suomessa. Esimerkiksi virolaiset äidit kertoivat heidän maassaan olevan yleistä kyläily ilman ennakkovaroitusta. Ovet ovat aina auki vieraille. Suomessa äidit olivat huomanneet, että kyläilystä pitää aina ilmoittaa etukäteen ja heistä tuntui etteivät suomalaiset välttämättä halua vieraita kotiinsa esimerkiksi viikonloppuna, vaan haluavat viettää aikaa perheensä kanssa. Tämä oli maahanmuuttajaäitien mielestä seikka, joka jarrutti tutustumista suomalaisiin äiteihin.

Maahanmuuttajanaïsilla työllistyminen on ollut hankalaa (Tiilikainen, Marja 2008, 91). Tämä aihe oli myös paljon esillä kerhomme kokoontumisissa. Oli erittäin hyvä että meillä oli työllisyysyksikön työntekijä mukana, joka rohkaisi naisia työnhaussa ja pystyi kertomaan työllistymismahdollisuuksista. Pari äitiä kertoi minulle työllistymisen ja opiskelupaikan etsimisen haasteista. He kertoivat kuinka turhauttavaa on hakea töitä tai opiskelupaikkaa, kun aina joutuu pettymään. Yksi äiti oli varta vasten lähtenyt kotimaastaan ja tullut opiskelemaan Suomeen. Hänellä kielitaito oli erittäin hyvä, jonka ansiosta hän oli myös saanut työpaikan. Nämä kokemukset antoivat muillekin naisille itseluottamusta suomen kielen opiskeluun ja jotkut olivat kiinnostuneita tietämään lisää Ringin kielikerhosta. Yksi äiti oli erityisesti todella turhautunut olemaan pelkästään kotona lapsen kanssa, mutta pelkäsi, että ei saisi työ- eikä opiskelupaikkaa. Hänellä oli haaveena päästä opiskelemaan lähihoitajaksi. Rohkaisimme häntä laittamaan hakemuksen. Hän kuitenkin koki, että hänen pitäisi osata suomen kieltä paremmin ennen kuin hakeutuisi opiskelemaan.

Kerhossa tunnelma oli koko ajan erittäin hyvä ja kaikki tulivat erittäin hyvin toimeen. Tämä saattoi tosin johtua siitä, että vaillinaisen ryhmäytymisen takia jäimme ryhmäprosessissa ikään kuin ensimmäiseen vaiheeseen (Kaukkila & Lehtonen 2007, 25). Konflikteja ryhmässämme ei esiintynyt. Yksi äiti tosin ei tullut ryhmään kuin ensimmäisellä kerralla. Yritimme ottaa häneen yhteyttä myöhemmin, mutta emme saaneet häntä kiinni. Parilla muullakin äidillä sitoutuminen kerhoon oli hankalaa. Tämä hankaloitti ryhmäytymistä todella paljon. Ne äidit, jotka olivat kerhossa useimmilla kerroilla ryhmäytyivät taas keskenään, joten lopussa satunnaisten kävijöiden oli vaikea päästä ryhmään mukaan.

7.5 Prosessin arviointi ja johtopäätökset

7.5.1 Ryhmäläisten arviointi

Kerhon kokoontumisen aikana kyselin palautetta äideiltä jokaisella kerralla. Palautetta sain harvakseltaan ja lähinnä koskien osallistujamääriä. Äidit olisivat halunneet, että ryhmä olisi ollut suurempi. Äidit olivat toivoneet tutustuvansa kerhossa uusiin ihmisiin, mutta useimmat olivat jo ennestään tuttuja keskenään. Yksi äiti olisi halunnut tuoda kerhoon vain lapsensa ja hoitaa samalla omia asioitaan. Joillakin siis tarve olisi ollut kokonaan erityyppiselle toiminnalle, joka meni täysin ohi kerhomme perustehtävän. Viimeisellä kerralla kysyin palautetta Osaksi yhteisöä -hankkeen suunnitelman arviointiosuutta mukaillen.

Valitettavasti viimeisellä kerralla paikalla oli vain yksi äiti lapsineen, joten vastaukset ovat vain hänen näkemyksensä asiasta. Kysymyksiin vastanneen äidin mielestä hankalinta oli tutustua toisiin äiteihin, koska suomen kielen taso vaihteli niin paljon. Hän oli huomannut, että lapset tulevat helpostikin toimeen keskenään ilman yhteistä kieltä, mutta aikuisilla se oli hankalampaa. Hän arveli kuitenkin, että keskustelua olisi syntynyt enemmän, jos ryhmä olisi ollut hieman suurempi. Hän toivoi, että mukana olleet äidit olisivat olleet hieman aktiivisempia ja olleet enemmän kiinnostuneita toisistaan. Hänen mielestään pois lähtiesä pitäisi myös toivottaa osallistujat tervetulleiksi ensi kerralla, jota teimmekin.

Kerhon mainonnan suhteen hän toivoi käytettävän kuvia. Monilla maahanmuuttajilla on huono suomen kielen taito, mutta kuvien avulla he voisivat nähdä kuinka kivaa kerhossa oli ja mitä siellä tehtiin. Joillain kerroilla yksi maahanmuuttajaisä kävi myös tutustumassa kerhon toimintaan. Kysymyksiin vastannut äiti pohtikin pitäisikö kerho olla avoinna myös miehille, sillä monet miehet ovat kiinnostuneita tietämään, mitä kerho pitää sisällään. Toiminnallisiin tuokioihin äiti oli erittäin tyytyväinen ja totesi, että ne ovat juuri sellaista tekemistä mitä hän äitinä kaipaava. Hänestä oli hauskaa tehdä asioita yhdessä lasten kanssa. Kerhon tilat olivat äidin mielestä myös toimivat, mutta tilojen sijainti häntä epäilytti. Pohdimmekin pitäisikö kerho kenties järjestää lähempänä keskustaa.

Kerhon lapsista juuri kukaan ei puhunut niin hyvin että olisimme saaneet heiltä suullista palautetta. Havainnoimalla sain kuitenkin selville, että lapset olivat hyvin mukana kaikessa mitä teimme ja he nauttivat siitä. Lapset leikkivät toistensa kanssa eikä heitä haitannut ollenkaan yhteisen kielen puuttuminen. He kommunikoiivat sanattomasti elein ja ilmein. Joskus äidit joutuivat puuttumaan leikkeihin niiden ollessa liian rajuja. Lapset nauttivat toiminnallisista tuokioista ja jaksoivat keskittyä niihin hyvin. Tuli tunne, että lapset nauttivat siitä, että äidit olivat vuorovaikutuksessa heidän kanssaan.

7.5.2 Hankkeen toimihenkilöiden antama arviointi

Hankkeen projektipäällikkö ja projektityöntekijä osallistuivat kanssani viimeiseen palaveriin, jonka pidimme huhtikuussa 2011. He olivat erittäin tyytyväisiä siihen, että ryhmätoiminta saatiin vietyä läpi onnistuneesti. Ryhmään saatiin riittävästi osaanottajia, joista myöhemmin osa löysi tiensä myös hankkeen muuhun toimintaan. Hankkeen työntekijät olivat erityisen tyytyväisiä siihen, että toimintaa suunniteltaessa maahanmuuttajien erityistarpeet huomioitiin ja äitien mielipiteitä toiminnan sisällöstä kunnioitettiin. Myös olemassa olevien verkostojen hyödyntämistä ja uusien verkostojen hankkimista pidettiin tärkeinä. Monet hankkeen yhteistyökumppaneista olivat toiminnasta innoissaan ja halusivat auttaa käynnistämään toimintaa äideille ja lapsille.

Hankkeen projektipäällikölle ja projektityöntekijälle jäi kerhon jälkeen sellainen tunne, että ryhmätoiminnan avulla pystyttiin naisten ja lasten osallisuutta lisäämään. Se oli myös hyvä väylä antaa tietoa muun muassa koulutukseen ja työllistymiseen liittyvistä seikoista. Hanke sai naisille ja lapsille suunnatusta ryhmätoiminnasta uuden työmuodon, joka on tulevaisuudessa otettavissa käyttöön. Vielä toistaiseksi he eivät ole kuitenkaan ryhmätoimintaa samassa muodossa aloittaneet.

7.5.3 Ohjaajan arviointi ja johtopäätökset

Arviointipalaverissa huhtikuussa kävimme prosessia läpi yhdessä hankkeen projektipäällikön ja projektityöntekijän kanssa. Kävimme palaverin aluksi läpi kerhosta saadun palautteen, jonka pohjalta arvioimme itse prosessia. Puhui-

me paljon siitä mikä oli kerhon perustehtävä ja miten se saatiin toteutettua. Perustehtävän olin miettinyt kerholle jo hyvissä ajoin, sillä perustehtävän määrittäminen on yksi ensimmäisistä ryhmän ohjaajan tehtävistä (Kaukkila & Lehtonen 2007. 15). Kerhon perustehtävä oli saada maahanmuuttajaäideille ja lapsille vertaistukea ja toimintaa, joka edesauttaisi heidän osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Perustehtävän kannalta olisi ollut tärkeää, että sitä olisi korostettu enemmän jokaisella kerhokerralla. Nyt perustehtävän toteaminen jäi vain ensimmäisen kerran alkuun, jolloin kaikki eivät olleet paikalla. Perustehtävästä ja kerhon säännöistä lipsumista tapahtui esimerkiksi suomen kielen suhteen. Oli tarkoitus, että kerhossa puhutaan pääasiassa suomen kieltä, mutta etenkin viron kieltä kerhossa kuultiin paljon. Joskus itsellekin meinasi tulla ulkopuolinen olo, kun ei ymmärtänyt mitä puhuttiin. Näissä tilanteissa otin vahvasti ohjaajan roolin ja vaihdoin kielen takaisin suomeen kysymällä heiltä jotain. Jatkossa olisi hyvä, jos useamman kerhokerran alussa muistutettaisiin minkä takia olisi tärkeää käyttää kaikille yhteistä kieltä. Yhteisen kielen avulla ryhmästäkin tulisi todennäköisesti tiiviimpi ja jokainen voisi tuntea kuuluvansa siihen. Jatkossakin suomen kielen oppimista kannattaisi korostaa ryhmän kokoontumisissa, koska se on hyvin olennainen osa sopeutumista uuteen maahan (Tarnanen & Suni 2005, 9).

Toinen asia joka perustehtävän toteutumista hankaloitti, oli yhden miehen mukanaolo kerhossa. Hän osallistui kerhoon kaksi kertaa. Tilanne oli hankala, koska halusin, että mies voi tulla katsomaan mitä kerhossa tapahtuu, mutta samalla tiesin että mies ei voisi pysyvästi jäädä kerhoon. En halunnut, että miehen mukana myös nainen kaikkooa kerhosta. Totesimme palaverissa, että miehen kerhossa olo olisi voinut vaikuttaa siihen, kuinka avoimesti naiset voivat puhua erilaisista asioista. Spontaanit keskustelut olisivat voineet estyä. Loppujen lopuksi tilanne ratkesi niin, että mies ja nainen eivät kokeneet kerhoa omaksi jutukseensa vaan jäivät kerhosta pois. Jatkossa voisi tutkia maahanmuuttajaisien halua osallistua perhekerhotoimintaan. Olisiko joillekin maahanmuuttajaäideille helpompi tulla toimintaan mukaan, jos mies saisi myös osallistua.

Ohjaajan rooli kerhossa oli huolehtia tunnelmasta ja siitä että kaikki pääsivät tutustumaan toisiinsa. Kopakkalan mukaan asioiden organisoiminen ja päätös-

ten teko on ryhmän ohjaan tärkeimpiä tehtäviä (Kopakkala 2005, 89). Tämän huomasi itsekkin. En ollut osannut etukäteen varautua siihen kuinka paljon esimerkiksi HopLop reissun järjestelyjen tekeminen veisi aikaa. Piti huolehtia siitä kuinka moni lähtee mukaan, ilmoittaa niille jotka eivät olleet paikalla, miettiä kuinka monta taksia tarvitsee, mistä ne pitää tilata ja tehdä tilaus. Ohjaajan rooli on tärkeä, jotta kaikki asiat menevät suunnitelman mukaan. Siltikin voi tulla yllättäviä käänteitä. Olin tilannut kaksi taksia, mutta viime hetkellä peruneita oli niin paljon, että toista taksia ei tarvittu. Jouduimme kuitenkin maksamaan molemmista takseista, koska peruutusta ei tehty tarpeeksi ajoissa.

Freiren ajatukset ohjaajan roolista näkyivät kahvi ja keskusteluhetkissä. Kävin keskustelua äitien kanssa epäkohdista, jotka maahanmuuttajien elämään kohdistuvat. Juuri nämä keskustelut ovat Freiren mukaan se, jonka avulla sorretut tajuavat tilanteensa ja alkavat toimia. (Freire 2005, 70-71.) Puhuimme paljon muun muassa koulutuksesta ja työsaannista, jonka äidit olivat kokeneet hankalaksi. Kerhon jo päätyttyä törmäsin yhteen kerhon äitiin kaupungilla ja jutelimme hetken aikaa. Hän oli keskustelujemme jälkeen alkanut tekemään töitä sen eteen, että saisi opiskelupaikan itselleen. Hän kertoi keskustelujemme rohkaisseensa häntä opiskelupaikan haussa.

Osaksi yhteisöä –hankkeen tavoitteena on ollut tukea maahanmuuttajien sopeutumista uuteen kulttuuriin. Maahanmuuttajien syrjäytymistä on myös haluttu ehkäistä. Maahanmuuttajanaisia on haluttu auttaa löytämään uudenlaisia verkostoja ja antaa tietoa ja taitoa hoitaa omia asioitaan. (Setlementti Louhela ry 2010,8.) Nämä tavoitteet toteutuivat kohtalaisen hyvin. Suurin osa ryhmän naisista löysi itselleen uudenlaisia verkostoja. He saivat ystäviä sekä pääsivät mukaan Ringin toimintaan. Pari äitiä jäi valitettavasti ryhmästä pois alkuvaiheen jälkeen, joten heidän osaltaan en tiedä oliko ryhmästä mitään apua. Annoimme äideille myös tietoa esimerkiksi työpaikanhausta, joten ryhmän avulla pystyttiin tukemaan myös naisten kykyä hoitaa omia asioitaan. Myös suomen kielen puhuminen edisti naisten valmiutta hoitaa asioitaan.

Maahanmuuttajien huono asema Suomessa näkyi lähinnä juuri työpaikansaanti vaikeuksissa sekä vaikeutena saada ystäviä uudessa maassa. Usein maahanmuuttajanaiset joutuvat kärsimään kaksinkertaisesta toiseudesta ollessaan nai-

sina niin sanotun heikomman sukupuolen edustajia sekä samalla omaavat maahanmuuttajastatuksen (Hiltunen 2006, 109-110). Ryhmätoiminnassamme tämä kaksinkertainen toiseus ei kuitenkaan tullut esille, koska suurin osa äideistä oli kotoisin länsimaisesta kulttuurista, jossa naiselle on samanarvoinen asema kuin miehellä. Heillä toiseuden aiheutti vain asema maahanmuuttajina.

Kerhotoiminnan jatkosta puhuimme palaverissa myös. Sain kuulla että työvoimayksikön työntekijä olisi mahdollisesti kiinnostunut suunnittelemaan kerholle jatkoa. Hänen mielestään olisi turha heittää hukkaan tehtyä työtä. Hän oli myös optimistinen kerhon osallistujamäärän suhteen. Hänen mielestään kerhoon tulisi äitejä, kun tiedotusta jatkettaisiin tarpeeksi kauan. Kerhon mahdollinen jatko olisi syksyllä 2011. Jäimme harmittelemaan sitä, että emme tajunneet kysyä ketään maahanmuuttajavapaaehtoista seuraamaan kerhoa kevään ajaksi. Olisi ollut helppo delegoida kerhon vetovastuu, jollekin joka olisi ollut kerhossa aiemmin. Yritimme kerhon aikana kysyä olisiko kukaan halukas ottamaan kerhoa vastuulleen syksyn ajaksi, mutta monet äideistä olivat palaamassa töihin, joten kerhossa jatkaminen olisi ollut mahdotonta. Maahanmuuttajaohjaaja voisi Freiren ajatusten kannalta olla jatkossa hyvä idea. Maahanmuuttaja, joka on itsekin kohdannut samoja vastoinkäymisiä, voisi helpommin nostattaa keskustelua epäkohdista.

Palaverin aikana nousi puheenaiheeksi myös kerhosta tiedottaminen, koska palautteen antanut äiti oli aiheeseen tarttunut. Päätin jo alussa panostaa tiedottamiseen kunnolla, jotta saisimme kasaan edes kohtalaisen kokoisen ryhmän. Halusin myös taata, että mahdollisimman iso joukko maahanmuuttajaäitejä saataisiin tietoisiksi uudesta toimintamuodosta. Tiesin, että omin voimin en saisi sanaa levitettyä tarpeeksi laajalle, joten otin kaiken avun vastaan, jota minulle tarjottiin. Yritin myös ottaa aiheen esille kaikissa mahdollisissa paikoissa, joissa vierailin. Lähetin sähköpostiviestejä eri tahoille, kuten neuvoloihin ja päiväkoteihin. Myöhemmin tajusin sähköpostiviestien olevan kenties ongelmallisia, koska en voi tietää lukeeko viestiä kukaan vai menevätkö viestit suoraan roskakoriin. Luulen, että suora kontakti puhelimitse olisi ollut parempi vaihtoehto tiedottamisen kannalta, vaikkakin se olisi vienyt enemmän aikaa. Tiedotteen selkeys on myös erittäin tärkeää. Kielen täytyy olla selkokieltä ja siinä pitää olla vain oleelliset asiat. Tästä sain alussa palautetta työvoimayksikön työntekijältä ja tein-

kin uuden esitteen, joka oli suunnattu maahanmuuttajille itselleen. Ensimmäinen esite oli suunnattu tiedoksi ammatti-ihmisille.

Viimeisessä palaverissa totesimme, että kuvien käyttö mainoksissa olisi hyvä idea. Tiedottamisen osalta olin tyytyväinen siihen, että saimme erityisesti perhekeskus Maahisen ja Järvenpään työvoimayksikön osallistumaan siihen todella hyvin. Verkostoituminen on todella tehokas keino markkinoinnissa. Sen avulla saimme kerhoon monta äitiä, mutta jatkoa ajatellen pitäisi keksi keino, jolla maahanmuuttajaäidit saataisiin sitoutumaan kerhotoimintaan. Se olisi erittäin tärkeää, jotta ryhmä olisi eheä.

Ryhmän toiminnalliset osuudet olivat erittäin toimivia ja sain niiden avulla tuetua lapsen ja äidin välistä vuorovaikutusta sekä lapsen luontaisia tapoja toimia. Eri taiteen alueen ilmaisu meillä oli lastenlaulujen, laululeikkien, askartelun ja maalauksen muodossa. Erityisesti askartelussa harjoiteltiin myös hienomotorisia taitoja saksien käytössä. Liikuntaa saimme retkillä puistoon ja HopLoppiin. Leikkejä sekä asioiden tutkimista meillä oli jokaisella kerralla. Tutkiminen ilmeni tarttumisena lasten ihmettelyyn. Samalla tuli tutuksi myös suomenkielinen sanasto, joka taas tuki lasten pääsyä osalliseksi suomalaisen yhteiskunnan toimintaan.

Varhaiskasvatukseen liittyen pohdin kerhotoiminnan merkitystä maahanmuuttajalapselle. Päiväkoti on lapsen kotoutumisen kannalta tärkeä paikka oppia suomalaisia tapoja. (Nummi 2005, 68.) Mielestäni avoimen varhaiskasvatuksen palveluillakin maahanmuuttajalasta ja koko hänen perhettään voidaan tukea. Toki kerhotoimintaa voisi olla useammin kuin kerran viikossa, mutta varhaiskasvatusympäristönä kerho toimisi hyvin etenkin pienemmille lapsille. Lapset saavat samaan aikaan olla turvallisesti äidin kanssa, mutta kuulevat kuitenkin suomen kieltä ja oppivat myös suomalaisia tapoja ja perinteitä. Kerhossa olisi ehkä hyvä olla myös suomalaisia lapsia, jotta kulttuurien kohtaamista tapahtuisi enemmän. Samalla suomalaiset lapset oppisivat pienestä pitäen kohtaamaan erilaisia ihmisiä erilaisista kulttuureista.

Lasten kannalta myös turvaverkoston luominen olisi erittäin tärkeää. Lapsella voi olla kova ikävä sukulaisiaan, jotka asuvat kaukana kotoa (Puusaari i.a., 14).

Uusien ystävien ja turvallisten aikuiskontaktien myötä lapsi voisi kokea kuuluvansa uuteen yhteisöön ja kiintyä siihen.

Kuten Alilan ja Portellin tutkimuksessa (2008) todettiin, avoin varhaiskasvatus-toiminta on hyvä keino saada vertaistukea sekä ammattilaisten tukea kasvatustehtävään. Tämä asia vahvistui myös tämän opinnäytetyöprosessin aikana. Äidit saivat meiltä ohjaajilta paljon tietoa lasten kasvatuksesta ja erityisesti mitä maahanmuuttajalasten kanssa tulee ottaa huomioon. Vertaistuen avulla äidit saivat myös tukea toisilta samassa tilanteessa olevilta äideiltä. Kerhotoiminta auttoi äitejä myös tulemaan osaksi suomalaista yhteiskuntaa. He rohkaistuivat muun muassa käyttämään erilaisia palveluita ja osallistumaan yhteiskunnan toimintaan.

8 POHDINTA

Ennen opinnäytetyö prosessia minua jännitti kovasti ryhtyä näin isoon ja haasteelliseen työhön. Pohdin, miten saisin koottua sellaisen verkoston, joka pystyisi toteuttamaan markkinoinnin. Onnekseni minulla oli tukena koko Ringin työtiimi ja heidän kontaktinsa. Halusin saada projektin toteutettua mahdollisimman hyvin, koska koen työn maahanmuuttajien parissa todella tärkeäksi. Maahanmuutto on ajankohtainen aihe, josta käydään jatkuvaa keskustelua mediassa. Harjoittelujaksollani Ringissä tein kahden kuukauden ajan mediaseurantaa maahanmuuttajiin liittyvistä asioista. Päällimmäisenä minulle jäi tuosta katsauksesta mieleen se, että maahanmuuttajien asema Suomessa on aika heikko ja tajusin tuolloin haluavani tehdä sen parantamiseksi töitä.

Olen myös itse äiti, joten tiedän, kuinka hankalaa pienten lasten kanssa on päästä pois kotoa. Tämä oli myös yksi syy, jonka takia halusin tukea juuri äitejä ja lapsia. On palkitsevaa tukea maahanmuuttaja vanhempia heidän tekemässään kasvatustyössä. On vaikeaa olla vanhempi ja omat haasteensa siihen tuo asema maahanmuuttajana. Heillä on vanhemmuuden tavanomaisten haasteiden lisäksi pohdittavana maahanmuuttajuuteen liittyviä erityiskysymyksiä, kuten sopeutuminen kahteen kulttuuriin, kaksikielisyys, mahdollisia pelkoja syrjinnästä sekä monia muita.

Pidin erityisen tärkeänä sitä, että maahanmuuttajien omaa ääntä haluttiin kuulla ja heidän toivottiin alkavan itse toimia omien asioidensa puolestapuhujina. Vain he voivat olla täysin tietoisia siitä, mitä epäkohtia maahanmuuttajien asemaan liittyy. Olisi hyvä saada enemmän maahanmuuttajia päättämään asioista, koska he voivat kertoa sen mitä on olla maahanmuuttajana Suomessa. On aina vaikuttavampaa, jos ongelmat kuullaan asianosaisilta itseltään. Olisi jatkossa hienoa nähdä, että maahanmuuttajia nähtäisiin enemmän esillä julkisuudessa puhumassa oman asemansa puolesta.

Koen maahanmuuttajanaisen aseman Suomessa hyvin hämmentävänä asiana. Minulle opiskelu ja töiden tekeminen on itsestäänselviä asioita, joihin jokaisella tulisi olla oikeus. Kaksinkertainen toiseus, josta työni alkupuolella kerron, sai

minut ajattelemaan asiaa uudelta näkökannalta. Maahanmuuttajanaiselle työtai opiskelupaikka ovat kaukana itsestäänselvyydestä. Ehkä moni nainen ei edes uskalla haaveilla sellaisesta, koska se tuntuu niin kaukaiselta ajatukselta. Tilanteeseen, jossa naisella olisi kodin ulkopuolista elämää, voi olla niin vaikea päästä, että nainen jää mieluummin suosiolla kotiin. Siksi olisi tärkeää löytää nämä naiset ja taistella heidän rinnallaan. Toki täytyy myös kunnioittaa sitä, jos nainen todella haluaa jäädä kotiin. Näinkin voi olla.

Ammatillisen kasvun kannalta opinnäytetyöprosessi oli erittäin antoisa. Opin minkälaista on hanketyyppinen työ ja tajusin, että se voisi työmuotona olla sellainen, jota tulevaisuudessa haluan tehdä. Prosessin aikana opin muun muassa organisointitaitoa, kokoamaan yhteistyöverkostoa, ohjaamaan ryhmää, sekä kohtaamaan maahanmuuttaja-asiakkaita. Kykyni tarttua haasteisiin kasvoi ja huomasin selviäväni yllättävistäkin tilanteista. Tällä hetkellä maahanmuuttajien kohtaaminen ei enää pelota minua ja uskon, että ilman yhteistä kieltäkin asiat saadaan jollain tapaa selvitettyä. Ihmiset pelkäävät ihan turhaan kohtaamista maahanmuuttajien kanssa ja sitä, että eivät tule ymmärretyksi. Olen onnellinen siitä, että olen saanut mahdollisuuden kohdata kaikki ne upeat äidit ja lapset, jotka osallistuivat toimintaamme.

Minulle merkitsi erittäin paljon, että sain osallistua Osaksi yhteisöä -hankkeen toimintaan ja huomata kuinka merkittävää työ oli sekä äitien ja lasten kannalta. Yhteistyömme hankkeen toimihenkilöiden kanssa sujui moitteettomasti ja sain heiltä todella hyvin tietoa ja tukea prosessin aikana. Toivottavasti hanke saa jatkoa tulevaisuudessa, jotta yhä useammat maahanmuuttajat voisivat hyötyä heille suunnatusta toiminnasta. Tulevaisuudessa haaveilen pystyväni hyödyntämään monikulttuurista osaamistani myös työelämässä. Samalla haluaisin jakaa osaamistani muille.

LÄHTEET

Ahokas, Marja; Ferchen, Maija; Hankonen, Nelli; Lautso, Anita & Pyysiäinen, Jarkko 2008. Sosiaalipsykologia. Helsinki: WSOY.

Alila, Kirsi & Portell, Tuija 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet. Viitattu 18.10.2011.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7740.pdf

Alitolppa-Niitamo, Anne 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. . Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Ismo Söderling & Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto.

Freire, Paulo 1996. Pedagogy of the oppressed. London: Penguin books.

Freire, Paulo 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Harju-Tolppa, Marjo 2004. Monikulttuuristen naisryhmien voimaantuminen ja sosiaaliset verkostot. Helsinki: Suomen settlementiliitto.

Hellsten, Tarja 2005. Diakonia maahanmuuttajan tukena. Teoksessa Marko Kananen (toim). Kun elämä muuttuu. Maahanmuuttajan arkea Suomessa. Helsinki: Kirkkopalvelut ry.

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Homma hanskassa! Päiväkodin monimuotoisuus rikkautena. Viitattu 22.8.2011.
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/fcfc80804a176e1293dcfb3d8d1d4668/3_hamma_hanskassa.pdf?MOD=AJPERES.

Hiltunen, Anna-Kaisa 2007. Kaksinkertaisesti toiseutetuista sankarimaahanmuuttajiksi. Viitattu 24.10.2011.

<http://tampub.uta.fi/tiedotusoppi/978-951-44-6926-8.pdf>.

Himberg, Lea & Jauhiainen, Riitta 2003. Suhteita. Minä, me ja muut. Helsinki: WSOY.

Järvenpään maahanmuuttajien kotouttamisohjelma 2007. Viitattu 27.7.2011.

http://www.jarvenpaa.fi/liitetiedostot/editori_materiaali/3250.pdf

Kaukkila, Veli & Lehtonen, Elisa 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: Suomen mielenterveysseura.

Kauppila, Reijo A. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Jyväskylä: Ps-kustannus.

Kopakkala, Aku 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kurki, Leena 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. Teoksessa Kirsti Karila, Jarmo Kinos & Jorma Virtanen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: Ps-kustannus.

König, Karl 2007. Lapsen kolme ensimmäistä vuotta. Helsinki: Suomen hoitopedagoginen yhdistys ry.

Lastentarhanopettajaliitto i.a. Viitattu 18.8.2011.

http://www.lastentarha.fi/portal/page?_pageid=535,474477&_dad=portal&_schema=PORTAL.

Loima, Arja 2011. Maahanmuuttajatyö Järvenpäässä. Julkaisematon raportti.

Lyytinen, Heikki; Eklund, Kenneth & Laakso, Marja-Leena 2008. Varhainen kognitio, temperamentti ja vuorovaikutus. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas & Heikki Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityopsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY.

Lyytinen, Paula & Lyytinen, Heikki 2006. Tiedollinen kehitys lapsuudessa. Teoksessa Jari Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY.

Maahanmuuton vuosikatsaus 2010. Viitattu 15.8.2011.

<http://www.migri.fi/download.asp?id=Maahanmuuton+vuosikatsaus+2010;2104;{CCFF28DC-2F25-4A0E-8423-DA7263544964}>.

Mikkola, Petteri & Nivalainen, Kirsi 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto.

Mikkonen, Anna 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Ismo Söderling & Stina Fågel (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto.

Niemisto, Raimo 2004. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Nummi, Anja 2005. Kasvu kahteen kieleen ja kulttuuriin. Teoksessa Marko Kananen (toim.). Kun elämä muuttuu. Maahanmuuttajan arkea Suomessa. Helsinki: Kirkkopalvelut ry.

Pentikäinen, Marja 2005. Loputon matka. Vietnamlaisien ja somalialaisten kokemuksia pakolaisuudesta. Helsinki: Työministeriö.

Perhekeskus Maahinen 2011. Viitattu 15.6.2011.

http://www.jarvenpaa.fi/sivu/index.tmpl?sivu_id=3657

Pietilä, Mauri 2001. Liikunta pienten lasten maailmassa. Teoksessa Aili Helenius, Kirsti Karila, Hilkka Munter, Pirkko Mäntynen & Helen Sirenius (toim.) Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.

Puusaari, Hille i.a. Suomeen kotiutuminen. Maahanmuuttajan opas. Helsinki: Suomen mielenterveysseura.

Pyykkönen, Miikka 2008. Naiset maahanmuuttajien yhdistyksissä. Teoksessa Tuomas Martikainen & Marja Tiilikainen (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Helsinki: Väestöliitto.

Raha-automaattiyhdistys. Viitattu 17.8.2011.
<https://www.ray.fi/fi/jarjestot/hakeminen/linjaukset>.

Reuter, Anni & Jaakkola, Magdalena 2005. Venäjänkielisten, vironkielisten ja kaksikielisten maahanmuuttajien sosiaaliset verkostot. Teoksessa Seppo Paananen (toim.) Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki: Tilastokeskus.

Ruoppila, Isto 2008. Lapsuudesta nuoruuteen. Johdanto. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas & Heikki Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY.

Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Salo, Saara 2006. Kiintymyssuhteen merkitys elämänkaaren aikana. Teoksessa Jari Sinkkonen (toim.) Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY.

Setlementti i.a. Viitattu 14.6.2011. http://www.setlementti.fi/setlementtiliitto_ry.

Setlementti Louhela i.a. Viitattu 14.6.2011.
<http://www.setlementtilouhela.fi/etusivu.asp>

Setlementti Louhela ry 2010. Osaksi yhteisöä -hankesuunnitelma (2010-2013).

Setlementtiliiton strategia 2015 i.a. Viitattu 14.6.2011.

http://www.setlementti.fi/files/256/strategia_yleinenosa.pdf

Siren-Tiusanen, Helena 2001. Alle kolmivuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt. Teoksessa Aili Helenius, Kirsti Karila, Hilikka Munter, Pirkko Mäntynen & Helen Siren- Tiusanen (toim.) Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisia linjauksia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Stakes.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2007. Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa. Viitattu 19.8.2011.
<http://pre20090115.stm.fi/ka1197970411610/passthru.pdf>.

Tarnanen, Mirja & Suni, Minna 2005. Maahanmuuttajien kieliympäristö ja kielitaito. Teoksessa Seppo Paananen (toim.) Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki: Tilastokeskus.

Tiilikainen, Marja 2008. Menestyvät maahanmuuttajanaiset. Helsinki: Väestöliitto.

Tiusanen, Erkki 2001. Musiikkikasvatus alle kolmivuotiailla. Teoksessa Aili Helenius, Kirsti Karila, Hilikka Munter, Pirkko Mäntynen & Helen Siren-Tiusanen (toim.) Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.

Tolonen, Kaisa 2001. Lapsen varhaisen kielenkehityksen tukeminen. Teoksessa Aili Helenius, Kirsti Karila, Hilikka Munter, Pirkko Mäntynen &

Helen Siren- Tiusanen (toim.) Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.

Tomperi, Tuukka 2005. Johdanto. Teoksessa Paulo Freire. Sorrettujen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

LIITTEET

LIITE 1

Hei!

Maahanmuuttajaäideille ja lapsille suunnattu kerhotoiminta alkaa 7.3.2011 perhekeskus Maahisessa Järvenpään Jampassa. Osoite on Naavatie 1. Kerhon tarkoituksena on vahvistaa maahanmuuttajien suomen kielen taitoa toiminnallisten menetelmien avulla sekä kasvattaa äitien tukiverkostoa. Kerho kokoontuu kerran viikossa yhteensä seitsemän kertaa. Kerhon kesto on maksimissaan kaksi tuntia. Idea maahanmuuttajaäideille ja lapsille suunnatusta kerhosta on lähtenyt Osaksi yhteisöä-hankkeen suunnitelmasta, jonka konkreettisena tavoitteena on perustaa uusia vertaisryhmiä maahanmuuttajille. Kerhon suunnittelusta ja toteutuksesta valmistuu opinnäytetyö, jota voi hyödyntää jatkossa muita ryhmiä perustettaessa. Olisikin tärkeää, jos voisit informoida maahanmuuttaja-asiakkaitasi tulevasta ryhmästä, jotta toiminnan käynnistämisestä olisi mahdollisimman paljon hyötyä.

Ystävällisin terveisin Riikka Markkula

Lisätiedot sekä ilmoittautumiset: p. xxx-xxxxxxx tai sähköpostilla riikka.markkula@student.diak.fi

Monikulttuurisen Ringin yhteystiedot: p. 040 728 7234 tai sähköpostilla loan@settlementtilouhela.fi

LIITE 2

Tervetuloa maahanmuuttajien äiti-lapsikerhoon!

Kerho on ilmainen ja avoinna kaikille kiinnostuneille maahanmuuttaja-äideille. Kerhossa tutustutaan uusiin ihmisiin ja leikitään yhdessä lasten kanssa. Samalla tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin ja opitaan suomen kieltä. Kerho alkaa maanantaina 7.3.2011 kello 10–11.30 ja Kokoonnumme joka maanantai yhteensä 7 kertaa. Osoite on Järvenpään Maahisen perhekeskus, Naavatie 1 Jampassa.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset kerhoon puhelimitse xxx-xxxxxxx

Riikka Markkulalle tai sähköpostitse: riikka.markkula@student.diak.fi

Tervetuloa meidän ryhmäämme!

Lisätietoja saa myös Ringistä puh: 040 728 7234 tai loan@settlementtilouhela.fi